

L'ESTEL

de Mallorca

PRENSA
Catalunya

ANTIC S'ARENAL DE MALLORCA

EL DIARI DELS MALLORQUINS

ANY XIV. NÚMERO 322

1 DE SETEMBRE DE 1995

PREU: 200 PTS

Na Maria Ferriol és la madona del restaurant Brisa, a sa Ràpita. Recomanava el llom a la caçadora, les albergínies farcides i el calamar a la borrida. A la carta s'hi menja per unes 1.500 pessetes. Fa menús a 750.

En Lluís Marcos és l'amo del restaurant Voramar, a sa Ràpita. La graellada de peix i marisc, la caldereta de peix i l'anfós a la mallorquina són l'especialitat de la casa. Un lloc on es menja per una mitjana de 3.000 pessetes.

N'Antoni Ginard és el president del Club Nàutic s'Estanyol. Un president polèmic que des de fa temps està decidit a ampliar les instal·lacions i els amarraments del port. Sabem els arguments dels opositors a aquesta ampliació. Avui, però hem volgut saber la seva opinió i li hem demanada. El president afirma que aquesta ampliació donarà molta de vida al club i a tot s'Estanyol. Que existeix una forta demanda d'amarraments que avui no pot ésser satisfeta. Que aquest port és un punt estratègic a la zona sud de Mallorca. Que aquesta ampliació els permetrà ampliar el patrimoni del club sense cap problema econòmic per a l'entitat. Que aquesta ampliació suposarà la remodelació del port actual i de les seves instal·lacions, suprimint les barreres visuals a les cases de més a prop alhora que els tallers seran traslladats més enfora i no molestaran als veïns amb el seu renou. Els nous tallers podran donar uns bons serveis de reparació i manteniment als vaixells del port.

La família Vadell és la propietària del Vici, una cafeteria que està a l'entrada de Campos quan hi anau de Llucmajor. Despatxen entrepans, plats combinats i begudes. Per 500 pessetes s'hi pot menjar i beure.

NATALICI? ANIVERSARI? CASORI? NOCES D'ARGENT?

No us trenqueu les banyes pensant en regals o peregrinant per botigues de 20 duros, regaleu subscripcions de L'ESTEL d'un any, de dos anys o de cinc anys als vostres essers estimats.

Feu país, família i amistat tot alhora.
Digau-los-ho amb L'ESTEL

En Manolo Aceituno és el president de l'Associació de Veïns Sud de Mallorca, de la Colònia de Sant Jordi. Una associació que té 350 afiliats. La seva activitat principal és l'organització de festes i excursions. Ara, amb l'ajuda de la directiva, que està composta per una vintena de persones, ha organitzat les festes de l'estiu, que han resultat ben lluïdes.

SUMARI

- 2 Xafarderies
- 4 L'antifranquisme
- 6 Mahatma Gandhi
- 7 L'esperit republicà
- 8 Amb el barco...
- 10 Tamazight
- 12 El teatre de M. López
- 18 Enquesta
- 23 Gloses

Especial dedicat a Campos, Santanyí, ses Salines i la Colònia de Sant Jordi. Si vos ha agradat, telefonau al 26 50 05 i el vos enviarem cada quinze dies.

En Tomàs Garí i n'Agustina Burguera, que ja eren casats i estaven a l'economat de l'Hotel Hispania de s'Arenal, varen formar Societat Limitada a ells dos, per posar la benzineria de ses Salines. La posaren a un bon lloc perquè per allà hi passa la gent de la comarca de Llevant que va i ve des Trenc i que s'atura a aquesta àrea de servei, a més dels saliners que, com és natural estan encantats de no haver de sortir del poble per posar benzina, rentar el cotxe o comprar a la botiga de la benzineria.

Xafarderies

• I que ho són de maldestres aquests del PP que comanden. Fan dur **aigua** de Catalunya amb una nau massa grossa i ara s'adonen que el port de Ciutat no té la fondària suficient. La gent amb estudis que governa i els seu funcionaris ho han de tenir tot previst i fer tots els números necessaris abans de començar una operació d'aquesta envergadura. Els pagam perquè pensin en tot, i tot els ha de sortir bé. De bon començament, l'aigua va tenir gust de pintura i l'hagueren de tirar a la mar; ara, el vaixell és massa gros i toca el fons del port. I la gent de Ciutat i Calvià a beure aigua salada!

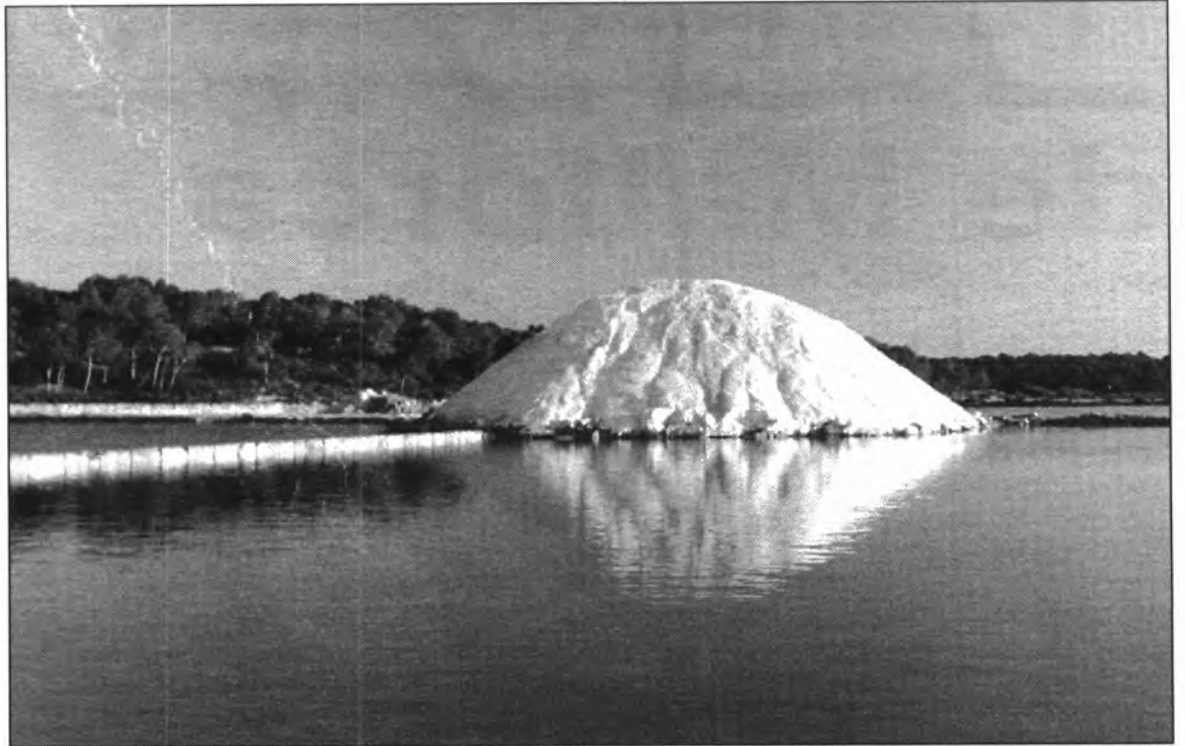
• I ells, els que comanden, a fer noves urbanitzacions, nous complexos hotelers i vénga camps de golf que gasten una aiguada. I d'on la trauran? El Pla de Sant Jordi, que era una horta, té els aqüífers salats i només s'hi pot sembrar alfals. La comarca de **Campos**, que estava plena d'hortos i vaqueries, avui és un desert on

no s'hi fa quasi res i els campaners han de comprar les hortalisses i les fruites als hortolans de Porreres. I encara tenen ràbia a Unió Mallorquina i al PSM que impedeixen la urbanització des Trenc i ses Covetes!

• «I que n'hi teniu moltes, de quarterades devers es Trenc?», els vaig demanar l'altre diada a una partida de **campaners** que es queixaven per no tenir la seva costa urbanitzada. «No, cap ni una», contestaren l'un darrera l'altre, «però hi aniríem a fer feina».

• Qui sí hi treu molts de doblers des **Trenc** és l'amo de l'aparcament. Diuen que hi treu un milió de pessetes cada dia i que, d'aquests doblers, l'ajuntament no en toca cap. Qui sí en toca és l'Estat espanyol, que s'enduu el 20% d'IVA dels guanys de l'aparcament!

• Tanmateix el PP va a grumellons. El seu secretari general **Alberto Herrán** va reconèixer

La marquesa del Palmer, dona Maria del Pilar des Catlar, és la propietària de les salines que estan ubicades a la Colònia de Sant Jordi.

l'altre dia que un estol important de militants de la part forana, amics de l'ex-president Gabriel Canyelles, estudien d'abandonar el partit en protesta per la manera que n'Aznar ha resolt el problema del Túnel de Sóller. El secretari del PP balear va reconèixer que en molts de casos es tracta de persones de pes.

• Ens agrada la **Colònia de Sant Jordi**. L'altra dissabte a vespre, la gent entrava a l'església, també hi entràrem com a bons cristians que som. La missa, en català, i a disposició dels parroquians estrangers papers perquè puguin entendre de què va la cosa. Que prenguin llum de na Pintora molts de rectors de parròquies de la vorera de mar i fins i tot de Ciutat. Si no ho fan així, Déu els en demanarà comptes.

• La Colònia de Sant Jordi fou creada l'any 1886 pel senyor **Jordi Abrí des Catlar**, marquès del Palmer. Va establir tres-centes quarterades que va vendre principalment als campaners. Li va posar aquest nom, que era el

seu i el dels primogènits de la seva família.

• El santanyiner **Miquel Nigorra**, que és el president del Crèdit Balear, es troba pertot arreu. Aquests dies passats el seu iot «Rocio» estava ancorat a Cala Figuera, on

té un xalet a la Punta. Ens han dit que és un dels amos de l'Hotel Cala Figuera, el de més categoria del lloc. Per cert, més d'un ens ha comentat que es va seguir amb interès el serial que fa un parell d'anys va publicar a *L'ESTEL* en **Joan Lluís Gamundí** referent a

S'Hort des Turó. Un hort de quatre quarterades reconvertit a l'agro-turisme. La gent s'hi troba d'allò més bé. Mengen figues de moro i de cristià, fan xerrades amb l'amo i llargues passejades per la contrada.

Al Mayurca fou el grup convidat que va arreplegar més aplaudiments al Segon Festival de la Canço que es va celebrar als jardins de sa Faixina organitzat per l'Associació de Veïns de Santa Catalina. «No parlem en castellà perquè és llengua forastera i mos pot contaminar», fou la cobla més seguida pels tres mil assistents a la vetlada. Mallorquins, seguïu les passes d'Al Mayurca. Anau als seus recitals! Comprau els seus discos i cassettes! Un fascinaran!

L'ESTEL de Mallorca

LA REVISTA QUE DIU EL QUE ELS MALLORQUINS PENSEN PERÒ NO S'ATREVEIXEN A DIR!

SUBSCRIVIU-VOS-HI!! Tel. 26 50 05

Fins a un 25% de descompte amb la presentació d'aquest anunci ÒPTICA SBERT

Sant Miquel, 83 (cantonada Avingudes) Tel. 72 14 25
Graduam i adaptam lentilles • Per la compra d'unes lentilles li regalam un altre parell d'iguals. • Ulleres de sol i graduades

PODA DE PALMERES TOMEU CATALÀ

Tel. 79 77 25 • 60 27 20

TENNIS SON RIGO

Tennis	Squash
Futbol-sala	Volei
Hàndbol	Mini-golf
Petanca	Tennis taula
Cir. footing	Gimnàs

Final Avda. Son Rigo • Tel. 74 33 66
Sometimes • Palma de Mallorca

Colònia de Sant Jordi

La Colònia de Sant Jordi (sa kelòni que diuen els mallorquins), és un dels millors pobles mariners de Mallorca. A l'entrada hi trobam el port, des d'on es va a Cabrera, una platgeta i una vorera de mar baixa de marès que envolta el poble fins els estanys on es treuen muntanyes de sal. Allà comença la platja nudista des Trenc. Quilòmetres i més quilòmetres de platja verge, ja dins el terme de Campos. Tornant a la Colònia, cases antigues i modernes, totes baixes i uns carrers amples i cuidats amb qualche hotelet o hostal. A la part dels estanys, hotels de categoria i xalets de luxe. A la part de ses Salines, dins la possessió de s'Avall que té quatre mil quatre-cents quarterades, és a dir, la meitat del terme municipal, les platges verges des Dolç, ses Roquetes, Cala en Tugores i es Caragol. Platges verges, gràcies al bon gust d'en Verga que les ha preservades. La garriga i el conreu de s'Avall està molt ben cuidat. Allà mai hi ha incendis forestals perquè el senyor té cura de fer tallar els arbres morts i les herbotes que es poden encendre en l'estiu. La torre de senyals de s'Avall és de les més ben conservades de Mallorca així com el molí fariner que, veles esteses, fa farina de tant en tant. Els saliners estan molt agraïts a en Verga, que els anys primers de la postguerra els va obrir les portes, els donà rotes i feina per anar tirant. L'únic problema de la Colònia és l'accés per l'única carretera que hi duu. Cap a Campos és prou bona, però cap a ses Salines és molt estreta i perillosa, sobretot per als vianants i ciclistes. Els que comanden hi han de posar remei eixamplant-la.

les magarrufes dutes a terme per aquest banquer mallorquí.

- El caciquisme impera per devers Santanyí. Hem vist la por escrita als ulls de molta de gent santanyinera que no vol fer declaracions ni en vol saber res. Un dels principals cacics és el batle del poble, un home que es permet recordar a certs industrials del terme «que tenen un portal obert». I que vagin alerta.

- Els cinc regidors del PP de ses Salines se n'han duit una bona escudada. Mirau que posar un micro a l'ajuntament, dins el despatx del batle! I llavors dir que era per fer una broma! I que es deuen pensar que els altres són beneïts, aquests del PP.

- I llavors diuen que els mallorquins som racistes! Unió Mallorquina de ses Salines fou fundada pels forasters de la Colònia de Sant Jordi al restaurant d'en

Manuel Aceituno, un home que, a més del restaurant i un taxi, es cuida d'organitzar les festes del poble i de moltes coses més. I ha aconseguit posar un batle del seu partit a l'ajuntament! Els forasters com n'Aceituno: benvinguts sien!

- A Campos ses campaneres, en acabat de segar, elles van a rossegar, es cul per ses tapereres.

Això era abans, perquè ara això s'ha acabat i les tàperes acabaren en flors, i ben garrides que són. De tàperes en collien poques, perquè el jovent, per guanyar dues o tres mil pessetes de jornal, se n'aflluïaven. Però és que ara no se'n collirà ni una. Els ha sortit un cuc, que es torna crisàlide, el qual en pocs dies es tornarà una mosca: la mosca del Mediterrani. De manera que els llocs de recepció de tàperes han tancat a Campos, i diuen que a Llubí també. Les campaneres i les llubineres, enguany no arrossegaran més el cul per les tapereres.

- Parlant de gastronomia i de berenars, aquest mes de setembre és dels millors de l'any: Hi ha res més millor que aixecar-se dematinet, collir una dotzena de figues de moro i menjar-se-les amb un tros de pa pagès? Bocato di cardinale! I què me'n direu d'una grapada de figues verdals, bordissot negra o bordissot blanca, de la senyora, coll de dama o de la roca, amb un tros de sobrassada i un tros de pa. És el que hem menjat els mallorquins des de sempre i el que ens agrada. Perquè es la millor menja del món.

- L'amo del bar Barceló, que té el seu establiment a la carretera de sa Ràpita a la sortida de Campos, ens comentava l'altre dia que ja està cansat de donar les entresenyas a la gent que li demana quin camí ha de prendre per anar a sa Ràpita. Efectivament, no costaria tant de posar-hi un indicador. Ω

Idò sí! Aquests són els rètols d'un poble del migjorn de Mallorca, d'un poble on tothom parla mallorquí però que la majoria vota un partit foraster la qual cosa es reflecteix en els rètols dels carrers, que a Campos els diuen «calle». Campaners! despertau! A les pròximes eleccions, votau partits mallorquins!

Les pedres parlen també a sa Ràpita de Campos.

JOE'S

CAFETERIA-BAR
Plats combinats casolans
Entrepans
C/ Terral, 3 • Tel. 26 33 55
S'ARENAL

Perruqueria i Estètica
Joan Ballester, s/n • Tel. 65 00 80
Campos (Mallorca)

TIEN 21
Especialistes en
Electrodomèstics
CAN PERAIRE

Plaça d'Espanya, 7
Tel. 64 91 10
SES SALINES

Masguait, S.L.

- Materials de Construcció
- Prefabricats Formigó • Transports
- Làmperes i Decoració

Oficina

c/ Ràpita, 43
Tel. (971) 65 01 23
65 24 32 / 65 04 12
Fax: 65 24 32 • 07630 CAMPOS

Fàbriques

Camí Vell de Ciutat, s/n
Tel. 65 01 41
07630 CAMPOS

Camí de Can Gayà, 1
Tel. 83 70 00
07033 PORTOCOLOM

J Jani S.L.

SERVEIS DE NETEJA
Neteges d'obra nova • Vaixells
Neteja de sinistres • Neteja en general
c/ Trasmè, 64, baixos • Tel. i fax 26 87 15
07006 S'Arenal (Palma)

Taller de Pintura
Juan Vanrell

c/ Mesquida, 20 • 07630 Campos
Tel. 65 06 91

El carrillisme (P«C»E) denuncia Joan Comorera a la policia franquista

MIQUEL LÓPEZ CRESPI

El «cas» Comorera

Al Principat, la guerrilla d'inspiració comunista rebé un fort cop a ran de tot l'execrable «afer» de Carrillo en contra d'un dels dirigents del PSUC que més s'havien destacat en la defensa de la independència del partit enfront el centralisme espanyolista, estalinista i promoscovita de la *Pasionaria*, Díaz i Carrillo. Es tracta del «cas» Joan Comorera.

Joan Comorera tenia molts problemes amb la direcció central del PCE (per l'autoritarisme envers el PSUC), pels intents constants de supeditar el marxisme català a la política oportunista i espanyolista del PCE).

Miquel Caminal Badia, en el pròleg al recull d'articles de Joan Comorera (*Antologia*) publicat a Biblioteca dels Clàssics del Nacionalisme Català, núm. 16, Edicions de la Magrana, 1987), afirma: «Un preludi de la crisi (del PSUC amb el PCE) es va produir el 1946, quan Dolores Ibárruri i Santiago Carrillo plantejaren a Comorera la necessitat de prendre algunes mesures organitzatives que, salvant la formalitat orgànica del PSUC, asseguressin una centralització de la direcció política de tot el moviment comunista espanyol. La manifestació pública de les intencions de la direcció del PCE la va fer la *Pasionaria* en afirmar, en el III Ple del PCE celebrat el març de 1947, que 'quan les exigències de la lluita ho determinessin' el PSUC formés un tot orgànic amb el PCE. La condemna del titisme i l'expulsió del partit comunista iugoslau del Kominform, el 1948, eren el millor exemple per acabar amb tots els 'titos' discrepans de l'ortodòxia stalinista. Si Stalin era el dirigent indiscutible del moviment comunista internacional, Dolores Ibárruri ho era del moviment comunista espanyol. No hi havia, doncs, una relació d'igualtat entre Comorera i la *Pasionaria*, entre el PSUC i el PCE».

En el llibre del general estalinista Líster *Así destruyo Carrillo el PCE*, podem llegir (pàg. 74), referent a l'eliminació física del gran dirigent obrer català Joan Comorera: «En relación con las medidas represivas y crimenes, me dijo Uribe, entre otras cosas:

'El examen y decisión sobre las eliminaciones físicas se hicieron siempre en el Secretariado, y el encargado de asegurar su ejecución era Carrillo, quien tenía los ejecutores en su aparato. Alguna vez la ejecución fallaba. Tomemos, por ejemplo, el caso Comorera. Tú conoces toda la parte política del problema. Pues bien, Carrillo y Antón propusieron al secretariado la liquidación física de Comorera. La propuesta fue aceptada y Carrillo, encargado de organizar la liquidación'.

La brutor del carrillisme, doncs, ja era evident en temps de l'heroica lluita de les guerrilles antifranquistes. Les successives direccions carrillistes que s'anaren succeint dins del PCE fins els anys setanta no podien al·legar ignorància per la seva col·laboració amb element tan nefast per la lluita popular. ¿Per què, doncs, es feren carrillistes en els anys setanta tota la gernació de pactistes i traïdors a la causa popular (parlam de les direccions del PCE-PSUC) que coneixem a Mallorca i a la resta de l'Estat? Això és un misteri sense resoladre.

Per veure encara més els sistemes provocatius, estalinistes, policíacs, del carrillisme, basta constatar quin llenguatge empraven per a desqualificar els dissidents del tipus Joan Comorera. En un comentari escrit per Santiago Carrillo per a Ràdio Espanya Independent i publicat al *Mundo Obrero* de 15 de setembre de 1951, el conegut oportunista blasma dient:

«Obreros de Cataluña: Juan Comorera es un provocador, que durante nuestra guerra conspiró contra el Gobierno Negrín, de acuerdo con el cónsul francés que estaba en Barcelona, en la famosa crisis de la 'charca'. Juan Comorera es un provocador cuyas actuales actividades es entregar a los comunistas a la policía, tanto en Francia como en Cataluña. Y nosotros sostendremos esta acusación delante de la clase obrera y del pueblo catalán. Juan Comorera es un enemigo de la clase obrera y como tal hay que tratarle allá donde se le encuentre» (citat per Enrique Líster, *Así destruyo Carrillo el PCE*, p. 76).

La campanya de la direcció

A la dreta, Joan comorera. Santiago Carrillo i un altre dirigent del P«C»E anomenat Antón oridiren (amb l'aprovació del Secretariat) la liquidació de l'ex-dirigent del PSUC. Fou denunciat a la policia franquista pels dirigents carrillistes.

carrillista contra la fracció nacionalista i revolucionària dins del PSUC que representava Joan Comorera fou salvatge (del tipus de l'emprada contra els trotsquistes a l'URSS o contra el POUM i la CNT en temps de la guerra civil).

La brutor del carrillisme

Ràdio Espanya Independent transmetia dia 15 de novembre de 1953 (vegeu Líster, op. cit., pàg. 78) «El PSUC de Cataluña es depurado de los elementos corrompidos y traidores que se habían infiltrado en nuestras filas como agentes de la burguesía. Comorera, que hoy está abiertamente al servicio de la policia franquista cumpliendo el repugnante papel de delator de los militantes comunistas del interior del país».

“
Segons E. Líster,
Comorera en no
poder ser
executat pels sicaris
carrillistes, fou
denunciat a la policia
franquista.
”

Mostres d'aquest conegut estil carrillista podrien repetir-se fins a l'infinit. Finalment, segons Enrique Líster, Joan Comorera en no poder ser executat pels sicaris carrillistes, fou denunciat a la policia franquista. Jutjat en consell de guerra, morí dignament en el penal de Burgos dia 8 de juny de 1958 sense haver renunciat a les seves idees d'autodeterminació per a Catalunya, socialisme i llibertat.

Aquestes eren brutors que antics combatents republicans com l'oncle o el meu pare no podien entendre malgrat haguessin viscut a fons els fets de maig del '37 a Barcelona. El «cas» Comorera ben cert que ajudà a desmoralitzar la guerrilla catalana que lluitava contra la dictadura (i potser aquesta era la intenció autèntica del carrillisme amb les seves campanyes de desprestigi i denúncies).

Malgrat això, l'oncle informava el pare de les heroicitats dels grups guerrillers que encara continuaven lluitant a la zona de València i altres indrets de la península.

A mitjans dels anys cinquanta m'eren molt coneguts els noms de Ramon Vila Capdevila, de Feliciano Pernigna i Albert Santaolària, de Massana, de Francesc Sabater ('Quico'), de Josep Lluís Facerías ('Face'), de Ramon Villedor. Els sabotages a trens que portaven mineral per a ajudar a l'esforç de guerra hitlerià se succeïen en tot l'Estat (hi havia «exèrcits» guerrillers a totes les

nacionalitats –i especialment a les comarques muntanyenques dels Pirineus). Els bancs eren «expropiats» (Banco Hispano Colonial, Banc d'Espanya, Banco de Santander, etc, etc) i els diners servien per a adquirir armes i per a ajudar les famílies dels afusellats per la burgesia feixista i els empresonats. Igualment s'executava qualque torturador de provada crueltat. Hom ocupava pobles temporalment i s'hi llegien manifestos tant de la CNT-FAI com del PCE, o dels diversos organismes de lluita republicans que s'anaren muntant en aquells anys.

Breu resum de les activitats guerrilleres en els anys '40-'50

En aquest temps d'oblit de les millors tradicions combatives dels pobles de l'Estat contra l'opressió nacional i la burgesia, és un deure servir la memòria dels homes i dones que ho donaren tot per la causa de la llibertat. Personalment tenc un deure etern amb l'oncle i el pare, que de petit, en la més profunda tenebror feixista, en els anys dels fastos del nacional-catolicisme, m'ajudaren –indirectament, sense adoctrinar-me, només escoltant-los– a servir la memòria d'Àngel Fuertes Vidosa, Francisco Bas Aguado, Pedro Sanz Prades, Jesús Bayón González, Dioniso Tellado (de la 3 Agrupació de Guerrillers), José Muñoz (del grup que actuava entre Granada i Màlaga), de Bernabé López (Camp de Gibraltar), José Gómez (dirigent guerriller de Galícia-Lleó) o Manuel Fernández Soto (Galícia-Lleó), o l'heroica dirigent del *maquis* Teresa Pla Messeguer, entre milers i milers de combatents que moriren en el més absolut anonimat, i el record dels quals només resta en els arxius de la Guàrdia Civil, l'exèrcit o la Policia Armada, en els grogosos diaris de l'època, amb les estereotipades frases de «cinco bandidos muertos en enfrentamientos con las fuerzas del orden», «partida de pistoleros cae en combate con unidades de la Guàrdia Civil», «cinco asesinos comunistas (o anarquistas) son muertos en una brillante operación realizada por nuestro ejército en la sierra del Guadarrama», etc, etc.

Vuit-mil atacs armats contra la dictadura feixista

Aquest petit recompte, que —amb la fredor dels números— no pot donar idea de les muntanyes de creativitat revolucionària, de valor, de solidaritat, que desplegaren aquests valerosos combatents de la llibertat, pot servir, emperò, perquè els homes i dones d'avui puguin copsar d'una ullada el grandios exemple d'heroisme que ens deixaren per herència els nostres companys dels anys '40-'50.

He emprat per a fer aquest breu resum de les accions dos llibres essencials. Un és l'obra —*Así destruyó Carrillo el PCE*— del qual, fins ara, ja he utilitzat nombroses referències, i de la qual és autor el dirigent estalinista Enrique Líster, cap de les guerrilles del PCE. L'altre és *El maquis en España*, del director del Centro de Estudios de la Guardia Civil, Francisco Aguado Sánchez.

Aquests llistats d'accions —amb poques diferències— ens donen el resultat que resumeix Aguado Sánchez. Tenim, doncs, unes 953 accions de guerra amb l'execució d'igual nombre de col·laboradors amb el règim franquista (batles, regidors feixistes, caps de Falange, etc); 5.963 incautacions de diners (expropiacions a la burgesia, assalts a entitats bancàries, intervencions armades en les finques dels grans terratinents, etc); 845 segrests (d'agents del règim franquista); 538 accions de sabotatge (dina-mitació de trens, ponts, casernes militars i de la guàrdia civil). En total sumen 8.289 atacs armats en contra de la dictadura.

Tot això costa a les diferents unitats guerrilleres que hi inter-venen unes 5.560 baixes, dividides entre 2.173 guerrillers morts, 467 de capturats, 2.374 de detinguts i 546 de presentats. Igualment, en el mateix període consten en els arxius de la Guàrdia Civil 1.826 encontres armats amb la *Benemèrita* (no hi consten els enfrontaments amb la Policia Armada, Exèrcit o grups armats de falangistes).

Les forces repressives detenen i empresonen prop de 20.000 col·laboradors de la guerrilla —entre els quals hi ha 6.000 simpatitzants de la CNT i del PCE.

L'historiador de la Guàrdia Civil Francisco Aguado Sánchez informa que aquest cos armat només va tenir 627 baixes. Tampoc no s'informa dels nombrosos morts i ferits entre el Cos General de la Policia, la Policia Armada i l'Exèrcit.

El final de la lluita guerrillera

En un determinat moment la lluita no interessà al PCE i,

seguint les instruccions de Stalin, fou abandonada.

A hores d'ara encara no s'ha escrit tot el que s'ha d'escriure d'aquest final de la lluita armada antifeixista. Enrique Líster, que dirigia bona part de les accions dels guerrillers del PCE, mostra en l'obra citada el desacord amb Santiago Carrillo pel que fa referència a l'abandonament sobtat de la resistència i suggereix la utilització de l'heroisme guerriller que va fer la fracció carrillista com a una tàctica per a anar conquerint nous esglaons de poder burocràtic.

Enrique Líster afirma fins i tot (op. cit, pàg. 54-55) que Carrillo envià agents a les seves ordres per a «executar» dirigents guerrillers que no volien obeir les ordres de dissolució que donà el mateix Santiago Carrillo.

Líster acusa de les execucions de dissidents comunistes a Romero Marín i l'agent carrillista José Gros:

Vegem amb detall les aseveracions del dirigent «comunista» Enrique Líster, mort recentment a Madrid com a membre del Comitè Central del PCE i al qual Anguita va retre un sentit homenatge.

El general estalinista Líster escriu:

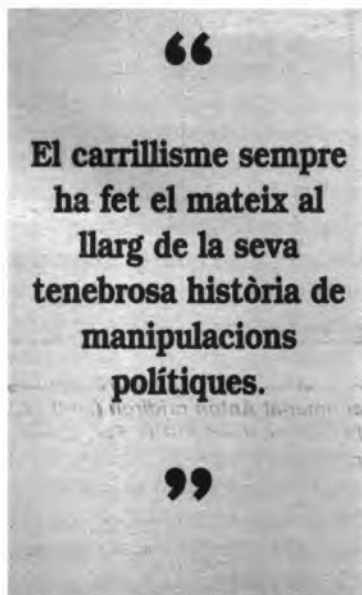
«Estuve, pues, de acuerdo con la decisión de disolver las guerrillas. No lo estuve, ni lo estoy, con la forma en que esa decisión fue llevada a cabo.

'En vez de darle un contenido político a la disolución, se prefirió disolverlas a escondidas, introduciendo en los destacamentos la intriga, las rivalidades y la provocación para encontrar la justificación de la liquidación. La descomposición de las agrupaciones guerrilleras se organizó desde París, desde donde Carrillo envió a miembros de su aparato especializados en esos menesteres.

'Una de las enseñanzas más negativas y más tristes de la lucha española es que las guerrillas y la

Les traïdes a la causa popular de Santiago Carrillo i els seus diferents Comitès de Direcció vénen de molt lluny.

lucha guerrillera, u otras formas de la lucha armada, no deber ser empleadas en aras de la especulación política ni para escalar puestos políticos, como ha hecho Carrillo. Si se decide pasar a la lucha guerrillera, a la lucha armada, deben dedicarse a ella todos los medios con que se cuenta, todo lo que se puede conseguir.

'Para Carrillo las guerrillas no eran más que uno de los medios en sus manejos hacia la jefatura del Partido.

'Otra cosa que no se puede hacer es introducir en las guerrillas el fermento de la desmoralización, como hizo en muchos casos Carrillo, sembrando la duda sobre unos y denunciando a otros como enemigos, cuando no

lo eran. Esa línea dio lugar a cosas terribles, a la pérdida de hombres honestos y entregados a la causa del Partido y del pueblo, sobre todo en los años 1948-1949; las liquidaciones, sobre todo en la Agrupación de Levante-Aragón, se contaron por docenas. Allí envió Carrillo a Romero Marín y a José Gros, especialistas en las ejecuciones de las sentencias ordenadas por él.

El cert és que en un determinat moment, seguint les «suggerències» del «gran pare Stalin», el PCE decidí abandonar els guerrillers a la seva sort. Tot es va fer sense gaire preparació, i, pel que escriu Líster, lliurant a la policia els revolucionaris que no estaven d'acord amb la nova política d'entrar en els sindicats feixistes.

Les traïdes de Carrillo vénen de molt lluny, com es pot comprovar seguint les informacions que ens proporciona el general Enrique Líster (que per altra banda, també en sabia, de manobres i repressions, perquè en temps de la guerra va ser l'encarregat de l'extermini de les experiències col·lectivistes i llibertàries a l'Aragó).

El carrillisme sempre ha fet el mateix al llarg de la seva tenebrosa història de manipulacions polítiques. Des d'aquesta fi de la guerrilla antifeixista gens estudiada, fins a l'abandó de la lluita per la República, per a acabar pactat amb els franquistes *la sagrada unidad de España*, la defensa del capitalisme i la monarquia borbònica, el nombre de traïdes, mentides, falsificacions històriques i vendes de la causa obrera i popular ha estat infinit.

Però el que no podran fer el carrillisme o la burgesia és que nosaltres oblidem aquell esforç dels guerrillers de tots els pobles de l'estat per a acabar amb la dictadura terrorista de la burgesia espanyola, amb el domini de terror que exercien el dictador i

els seus socis en contra dels treballadors i de les nacionalitats oprimides.

Un dels pactes del carrillisme (PCE) amb el franquisme reciclat en temps de la transició, fou precisament aquest: pacte de sang per a oblidar aquest heroic passat de resistència antifranguista, «unió sagrada» entre burgesos i reformistes per a oblidar la guerra de resistència antifeixista, els heroics anys de la guerrilla i el *maquis*. Cap recordatori als morts per la repressió, cap bandera republicana o independentista a les manifestacions, penjar la bandera de Franco a les seus del PCE, silenciar l'exemple del sacrifici dels homes i dones que lluitaren contra Franco amb les armes a la mà.

No ho aconseguiren mai. A mitjans dels anys cinquanta, l'oncle José venia a Mallorca des de la península. Treballava de pintor per llogarets de València i la Manxa. Pagesos, vídues, els pares i les mares dels afusellats o tancats a la presó li contaven (sabien que havia estat un defensor de la República) les accions de Josep Lluís Facerias, de *Quico Sabater* i, sobretot de Basilio Serrano Valero, el famós *Manco de la Pesquera*, el qual, ell tot sol, havia executat més de trenta-cinc col·laboradors del règim terrorista de Franco.

Tenia onze anys quan vaig sentir per primera vegada de llavis del pare i l'oncle els noms d'aquests moderns quixots de l'alliberament social de la humanitat. No se m'han oblidat mai ni llurs noms ni llurs heroiques accions.

Crec que era un deute amb tot el que feren deixar constància dels seus noms en aquest llibre. Del seu nom i del record dels quasi tres mil guerrillers que, finida la guerra, donaren la vida en defensa de la llibertat i, la majoria d'ells i elles, per una societat sense classes. Ω

 Tintoreria • Rentadoria
SA BUGADERIA
carrer Nou, 73 • Tel. 65 25 27
07630 CAMPOS

**AIGUA POTABLE
A DOMICILI**
Als termes de Ciutat,
Marratxí i Lluçmajor
Telèfon 742768

**BAR-CAFETERIA
CAN BERNADÍ**
Miquel Coll i Francisca Burguera
Especialitat en «callos»
c/ Rambla, s/n • Tel. 65 26 32
07630 CAMPOS

PELUQUERIA
Coiffure - Friseur
UNISEX

*Maria
Dons*
Carrer Major, 18 • Tel. 65 66 23
COLÒNIA DE SANT JORDI

**L'ANTIFRANQUISME A MALLORCA
(1950-1970) (II PART)**
DE M. LÓPEZ CRESPI
CADA QUINZE DIES A L'ESTEL de Mallorca (DE JULIOL DE 1995 FINS A JULIOL DE 1996)
(PER DEMANAR NÚMEROS ENDARRERITS TELEFONAU AL 265005)

Mahatma Gandhi, el separatista (VI)

Desobediència civil

Del 10 d'octubre al 13 de desembre de 1908 Gandhi fou empresonat a Sud-àfrica per desobediència civil. Allí tenia temps per llegir, en concret el llibre *Desobediència Civil* de Henry David Thoreau, poeta oposat a l'esclavitud dels negres d'Estats Units i crític de la dependència de l'individu de l'Església, l'Estat, la tradició i els costums. Durant un parell d'anys va viure sol i autàrquic en plena natura. Quan retornà a la societat entrà en conflicte amb les autoritats, es negà a pagar impostos i feu cap a la presó. Sembla que Gandhi derivà de Thoreau la seva idea de la *satyagraha* (desobediència civil), però en realitat la «resistència passiva» com a mètode de lluita política dels indis discriminats pel govern sud-africà havia començat molt abans. Gandhi sols usà l'expressió de Thoreau per fer-se entendre pels anglesos. Tanmateix encara canvià el nom per fer-lo més actiu i acabà per denominar-lo «resistència civil». És ben característica la manera de Gandhi d'aclarir els seus pensaments confrontant-los amb idees occidentals, d'elaborar amb més precisió els seus pensaments i confirmar-los amb concepcions occidentals afins. Per un costat desplegava allò millor de la tradició índia i per l'altra ho entreteixia inseparablement amb els fruits més madurs dels autors occidentals.

Vet ací com un alliberador de debò ha de tenir ment ampla i saber confrontar experiències, cultures, conceptes i disciplines aparentment diferents o contraposades però, segons es miri, confluents i complementaris. Cal dir que el nacionalisme català té encara molt de província i de poc universal, en aquest aspecte i d'aquí li ve també la seva sovint marcada i patètica ineficàcia. Tancats en un món de poemes i medalles de Sant Jordi, de sopars exquisits i nits de carnestoltes, el nostre nacionalisme llegeix rarament autors polítics i independentistes d'alta volada o d'abast internacional. El nostre nacionalisme fa sovint literatura més que no pas política independentista, perquè d'això s'alimenta i engreixa, i perquè molts són caçapremis literaris o cerquen un lloc al sol de l'administració autonòmica o de llurs partits. Diners i profes-

sionalització. Així fora un miracle que tinguéssim líders independentistes mitjanament competents. En aquest sentit sí que ens mereixem els qualificatius d'«aldeanos» i «provincianos» amb què tenen a bé obsequiar-nos la premsa *fatxa* de Madrid, però sembla que aquests insults encara fan que ens mirem més el melic. Tanta literatura exquisida i càrrec institucional no és bon adob per a l'independentisme.

L'experiència cívica dels insubmissos a ca nostra, de les més interessants quan a desobediència civil a l'Exèrcit d'arreu del món (la «torna» de la Dictadura militar del Faraonísim Franco) ens hauria de fer aprofundir més per aquest camí, sumament fèrtil, adobat i ple de possibilitats, i autèntic taló d'Aquiles del pudent centralisme espanyol. Dissortadament el nostre nacionalisme no està gaire per la feina i prefereix parlar de frivolitats i bajanades més aviat que ser una mica conseqüent amb els alts ideals que diu defensar quant a la seva pròpia pàtria. Macià, l'Avi, ho havia resumit ben bé: que moltes nobles causes trobaran mols defensors arreu però la causa catalana, per ara, sols ens té a nosaltres mateixos: «Catalans!: Catalunya!» era el seu discurs programàtic més bo, resumit, expressiu i contundent. Un generalot espanyol deia que si no tenim un exèrcit propi caldrà tindre'n un d'ocupació, com així ens ha passat als catalans. Ara bé, millor és formar un exercit de resistents i no-violents civils al militarisme espanyol i els seus racismes i opressions.

Els crítics clàssics no-violents de la raó d'Estat consideren que hem de ser persones morals abans que màquines o venuts a les conveniències. La massa de la gent s'assembla a un gegantí dinosaure protegit per poderoses escates i cuirasses, de garres terribles i un petit cap ridícul. (Al costat d'una tal caricatura hi havia escrit en alemany: «*Ausgestorben: zufiel Panzer, zuwenig Hirn*», «Extint: massa cuirassa, poc cervell».) La massa amorfa, acrítica hipnotitzada pel prestigi, el poder, la rutina i els *mass media*, serveix l'Estat així, com a robots de l'Imperi del Mal, com a màquines, amb llurs cossos, com una gran secta adoctrinada. Són els vistosos exèrcits permanents i els reclutes, carcellers, policies,

somatents, etc. entre els quals majorment no trobarem ni rastre d'exercici lliure del judici o del sentit moral: potser podrien fabricar-se homes de fusta, o robots que servarien exactament per a la mateixa feina.

Tanmateix la societat benpensant considera tals classes d'homes normals i bons ciutadans, tot i ser generalment sols gent que s'hi guanya la vida sense gaires profundes reflexions. N'hi ha uns altres —com ara la majoria de legisladors, polítics, advocats, ministres i funcionaris— que serveixen l'Estat principalment amb llurs caps; i, com solen fer distincions morals excessives, hi ha les mateixes possibilitats que serveixin al Mal que al Bé. Més escadussers resulten arreu uns pocs —herois, patriotes, màrtirs, reformadors, regeneradors socials, i persones humanitzades— serveixen l'Estat amb llurs consciències, la qual cosa els duu sovint a resistir-lo, i l'Estat els tracta com a enemics, els persegueix, empresona o mata.

Tota acció no-violenta consisteix en fer ressorgir l'home del robot que ens oposen els defensors del sistema establert. Els nostres adversaris són persones com nosaltres; els gendarmes eren sovint obrers aturats i, què voleu que facin els qui, sense tenir «idees polítiques», tenen una família a llur càrrec? Després han patit adoctrinament, tal com la premsa ultra tipus *ABC* i els demagogs professionals es dediquen a embolicar, desinformar i enterbolir contra els Països Catalans, o qualsevol nació colonitzada que gosi aixecar el cap. «*Esos catalanes que se quieren quedar con todo e imponernos su asqueroso dialecto, hay que darles caña, etc.*» Ara bé, què passa si aqueixa «*gentuza de catalanes*» dona cara dignament amb accions espectaculars de resistència civil, si per exemple demanàssim l'exempció de l'espanyol (cosa que per ara és anticonstitucional) o retirar el nostre jurament (que generalment fou obligat) a la bandera de l'Estat. És aquí on comença el terreny no-violent i «anticonstitucional» de la submissió catalana al colonialisme de Madrid, terreny ben poc il·lusionat per els nostres polítics que segueixen pactant a Madrid la nostra desvertebració nacional i llurs bons salaris. (continuarà)
Jaume Tallaferró Ω

Endevinalla

Sr. Director:

Endevinau qui són aquests personatges:

1. Parlen sobre política lingüística i no en tenen la mes mínima idea. Filósofen encara sobre el terme de bilingüisme social i no saben que en realitat allò a què fa referència aquest tema no existeix. És un concepte totalment desferrat en les polítiques lingüístiques modernes

2. Veuen la irrupció del nacionalisme a Mallorca amb ironia i menyspreu, com una manifestació folklòrica, una geniada de nin petit sense importància que no té cabuda dins el concepte d'allò que ells entenen que és el món: un àmbit més ample, universal. El nacionalisme és per a ells un atemptat a la unitat, a la solidaritat i a l'esperit democràtic i no entenen que és per culpa d'aquest concepte que tenen ells del món que Mallorca ha estat i continua essent víctima d'un genocidi a tots els nivells. L'Esperit democràtic al qual ells constantment apel·len és una farsa i una manera burda i desprietada d'acusar d'antidemocràtics aquells que no combreguen amb les seves idees. Critiquen en Canyelles i ells no en són més que uns hereus directes perquè tenen la mateixa visió del nacionalisme.

3. Presumeixen de conèixer la realitat de Mallorca i ni tant sols saben parlar en mallorquí.

4. Pretenen demostrar la seva estimació cap a la nostra terra amb frases tan miserables i traïdores com aquestes: «*Lo entiendo pero no lo hablo*», «*soy democrático y respeto la pluralitat*» «*el radicalismo crea malestar democrático*», «*me encanta oír hablar el mallorquí y me gustaría que mis hijos lo aprendieran así como el inglés*». Darrera d'aquestes frases aparentment innòcues s'amaguen sentiments ben mesquins. El fet que a Mallorca es parli encara en mallorquí es vist amb resignació, amb més pena que glòria, amb impertinència més que amb curiositat com volen aparentar.

5. Parlen de radicalisme —per ells sinònim de catalanista-nacionalista— com un fet que crea malestar polític i social i ells el practiquen dia a dia, constantment quan en els seus escrits contribueixen a aturar el procés de normalització del nostre poble. Les cròniques que fan sobre qualsevol acte de reivindicació cultural fan pena i són indignes d'un poble que està fent el que pot i li deixen per arribar a ser ell mateix.

6. Molts són de fora i acudeixen a les pàgines d'un qualsevol diari local —els diaris forasters de Ciutat— per fer pràctiques d'estil, entrenar-se en l'ús de la ironia, i convertir en víctima fàcil dels seus atacs un poble i una realitat que desconeixen.

La resposta a l'endevinalla és ben fàcil: Els periodistes de la premsa mallorquina, exceptuant-ne dos. **Pep Llull i Mas, Ciutat de Mallorca Ω**

Per una confederació de partits polítics catalans

I deixar dins el «barco de rejilla» a tots aquells que en són culpables. Culpables conscients del mal que han fet i del mal que estan fent. Aquesta denúncia que és personal, hauria d'esser col·lectiva. He dit més d'una vegada que sóc un esclau, però també he dit fins a fartar-me que no han pogut «robotitzar-me». Ara, ens toca «des-robotitzar» els nostres amics i coneguts, els nostres familiars i veïns. És ben hora de deixar d'anar com a xotets dins la guarda i de tirar-nos al barranc perquè al «viu» de torn així li convé.

La malaltia és molt greu, i crònica de molts d'anys. La solució no serà qüestió de floretes. Els hem de fer comprendre que els espanyols ens han fet esclaus, però que a més ens han robotitzat. Cap esclau, si no està robotitzat, votaria a favor dels amos espanyols com solem fer fins ara.

És necessari posar pasquins pels carrers, anar casa per casa a explicar-ho. Que s'acabi l'ignorància.

Tan malament te tracta aquesta terra? Per què dones el teu vot al colonitzador espanyol?

I tu, mallorquí que comandes... i que a més dius que estimes la nostra terra. Per què ens envies tants d'impresos i revistes en castellà? Per què continues robotitzant-nos?

Esclau des-robotitzat! Comença a denunciar els robotitzadors! Comença a des-robotitzar als teus parents, veïns i coneguts... Digueu: ja n'hi ha prou. **Josep Casalta i Casesnoves Ω**

L'esperit republicà

EN JOAN QUETGLES, professor de Filosofia

Esquerra, República, Catalunya

Esquerra, República, Catalunya. Aquest és l'enunciat de la declaració ideològica d'*Esquerra Republicana de Catalunya, ERC*, a partir «dels principis bàsics de 1931 i de la Declaració Ideològica de 1979». Amb idèntic títol s'ha publicat el llibre de N'Àngel Colom, secretari general d'Esquerra; és un recull d'articles de premsa, apareguts al llarg dels darrers tres anys, on es tracta de manera més personalitzada els punts de la Declaració Ideològica. El llibre expressa les propostes bàsiques de l'actual Esquerra Republicana; en conseqüència, la seva temàtica «incideix en l'aprofundiment de la democràcia, en l'elaboració d'un estatut nacional d'autonomia, en l'aposta clara per l'economia productiva i en l'exercici de la solidaritat».

Però el motiu d'aquest escrit no és fer una anàlisi o valoració política del llibre d'En Colom, sinó fer una crítica serena i clara a la línia política d'En Josep Palou i d'En Jaume Sastre. La població ha de saber –i els lectors de *L'ESTEL* encara més– que *Esquerra Republicana de Catalunya*, duu una clara política d'integració nacional dels treballadors immigrants procedents de terres de fora de Catalunya. És per això que els treballadors immigrants varen votar *ERC* al 1931. Tot el muntatge que varen organitzar En Palou i En Sastre amb «el barco de requilla» no s'adiu amb *Esquerra Republicana*. «El barco de requilla» ni és esquerrà ni republicà. Amb la intenció de deixar les coses ben aclarides, em permetreu, amic lector, que faci un seguit de consideracions, que són aquestes:

1a. Aquesta situació d'en-

“
La veritat és que En Sastre i En Palou, amb els seus «forasters» i el seu «barco» se situen escandalosament fora de la línia política bàsica d'ERC.
”

frontament ideològic a un periòdic com *L'ESTEL* entre membres d'ERC és una prova evident de manca de debat ideològic al si de l'organització regional d'ERC de les Illes Balears i Pitiüses. Certament, hi ha manca de discussió interna. D'això en puc donar fe per pròpia experiència. Per estrany que us pugui semblar, jo no he tingut cap discussió sobre el tema del «barco» ni amb En Palou ni amb En Sastre. Esper que qualche dia ho aconseguiré.

2a. Aquesta comunicació habitual es va trencar –com una excepció a la regla– al darrer congrés regional de sa Pobra, al juliol passat. Allà es varen deixar sentir amb força les diverses veus que feien crítica a la campanya «del barco de requilla». Especialment clara i dura fou la intervenció d'En Bernat Joan d'Eivissa que qualificà d'absolu-

tament mancada d'intel·ligència la campanya electoral del «barco». En Josep Palou va haver de presentar la dimissió de la presidència regional. En Jaume Sastre va reconèixer que formava equip indestruable amb En Palou. El Congrés va acceptar la dimissió i va votar a favor que s'establís una gestora provisional. I en aquestes estem ara.

3a. En Palou i En Sastre s'equivocaren greument. I ara tornen errar per segona vegada. Al darrer *L'ESTEL* no fan autocrítica pel seu fracàs electoral. No diuen res de les invalidacions que els hi fan des del Congrés de sa Pobra, dels militans, de la pròpia Direcció Nacional.

Enduits per la seva «gran exaltació patriòtica», han decidit passar al contra-atac. «No volem brou, idèntic i mitja!», ens vénen a dir. Amb el seu ardor dialèctic, passen a desqualificar aquells que no estan d'acord amb ells com a gent covarda, que «fa figa», que «fa reculades», que són «fantasmes», etc.

4a. Em sap greu, perquè són homes ben intencionats. I plens de recursos! Però s'han aficat dins un fangar i no en poden sortir. La seva dialèctica és insostenible. Vejeu aquest bon al·lot de Palou que pretén argumentar contra les meves opinions que van a recules! Com si fós simplement un debat entre dos militans d'un partit que tenen un desacord sobre un determinat punt. Aquest planteig que volen fer valer En Sastre i En Palou és insostenible.

No, de cap manera; no es tracta d'un desacord entre En Palou i En Quetgles, o entre En Sastre i En Bernat Joan. La veritat és que En Sastre i En Palou, amb els seus «forasters» i el seu «barco»

se situen escandalosament fora de la línia política bàsica d'ERC.

5a. No passaria res. Dins un marc de llibertats, és perfectament legítim fer crítica de la política d'integració d'Esquerra Republicana. En Sastre i En Palou poden fer aquesta crítica i les que vulguin. També és totalment lícit, si ho consideren oportú, fundar un nou partit «anti-foraster». (Al congrés de Sa Pobra, dins l'ardor de la controvèrsia, hi ha haver una al·lota «barco-requillera» que va proposar el trencament amb ERC i la fundació d'un nou partit «barco-requiller» mallorquí.) Però allò que no poden –ni Déu podria– és negar punts bàsics de la Declaració Ideològica d'Esquerra Republicana i presentar-se com els autèntics representants d'una nova Declaració Ideològica. No, la nova Declaració d'En Sastre i d'En Palou no ha estat aprovada a cap Congrés d'Esquerra Republicana.

6a. Els fets són els fets. I la Declaració Ideològica d'Esquerra Republicana només pot ésser modificada per un Congrés Nacional. I a la publicació *Esquerra, República, Catalunya*, n'hi ha de sobres de referències a la integració dels immigrants a Catalunya, referències contraposades a les postures d'En Sastre i d'En Palou. Vegem-ne qualcunes de més destacades:

– pàg. 26. «...l'escassa legitimitat d'aquest Estat...que en realitat propugna la perpetuació de situacions socials arcaïques...Els catalans que han nascut a Almeria, Granada o Badajoz han entès perfectament el nostre missatge. No desitgen que l'economia productiva de Catalunya s'ensorri i, així, que després hagin de tornar a emigrar.»

– pàg. 30. «Mentre des de Madrid es vol distreure la classe obrera catalana amb guerres lingüístiques imaginàries...»

– pàg. 69. «...ERC pot oferir una alternativa de govern i un projecte a mig termini integrador per a tots els habitants de Catalunya, sigui quin sigui el seu origen.»

– pàg. 71. «...només serveix per inflamar més l'odi racial entre els hispans. I damunt d'odis ètnics mai no es pot construir ni democràcia ni progrés.»

– pàg. 78. «...volen dividir els catalans per raons lingüístiques...»

– pàg. 79. «Espanya no té solució. I els catalans, parlin català o no el parlin, haurien de saber-ho.»

– pàg. 83. «El nacionalisme d'ERC no és essencialista, és republicà. No pensem fer batalla política per la qüestió simbòlica.»

Sembla que és més que suficient. Ω

NO BAIXI A PALMA

**ROTULOS
ARENAL**

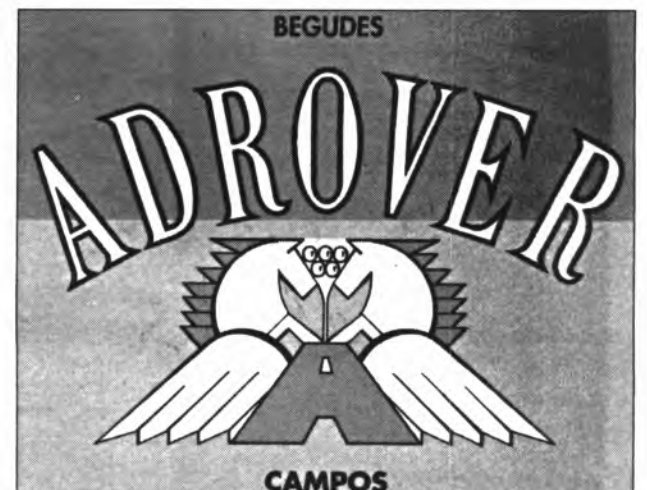
RETOLACIÓ I DISSENY PER ORDINADOR
DEL CARTELL MÉS SENZILL AL RÈTOL LLUMINÓS MÉS COMPLEX
...I A PREUS DE S'ARENAL!
C/ MILITAR, 224 (devora Correus) • S'ARENAL
TEL. 74 32 62

TeleStar

SERVEI TÈCNIC

TELEVISORS • VÍDEO • ANTENES
TOTES LES MARQUES

AVINGUDA SANT FERRAN, 45 • TELÈFON 45 04 76 •
07011 CIUTAT

Amb el barco davall el braç

Les notícies, articles i cartes al director sobre la campanya autonòmica d'ERC a Mallorca formen un dossier de més de cent-cinquanta pàgines, i no s'atura de créixer. Algun dia se li haurà de dedicar un estudi en profunditat. El que no ha aparegut als diaris, emperò, són les anècdotes que vaig viure personalment passejant un barco de rejilla pels pobles de l'illa i pels carrers de Palma. Un barco preciós, tot sigui dit, dissenyat i construït per un ebenista mallorquí nascut a Múrcia i de llinatge Fernández.

La presentació de la campanya als mitjans de comunicació, al parc de la Feixina, ja va suposar tot un espectacle. D'això en

Palma. Vaig deixar el cotxe als aparcaments de la plaça Major, vaig agafar el barco i la casualitat va voler que em topàs allà mateix n'Alexandre Forcades, a qui no coneixia personalment. Em vaig presentar pel meu compte i li vaig demanar què trobava del disseny de la nostra campanya. «Molt original i molt imaginativa», em va contestar amb un somriure. El Sr. Forcades algun dia s'ho haurà de fer mirar: un independentista com ell, que a una conferència a Ses Tarragones va cridar «Visca Mallorca lliure», ja em direu què hi fa a les files del PP.

El primer dia de campanya anàrem a la delegació d'Hisenda. Amb el barco davall el braç vaig

El barco es resistia a enfonsar-se.

varen donar testimoni els diaris i les imatges de televisió. Mentre posava davant les càmeres, un fotògraf em digué que posàs el barco dins l'estany, perquè s'enfonsàs. Quina sorpresa em vaig dur, quan vaig comprovar que surava! El vaig empènyer cap avall, dissimuladament, i em sembla que no es va notar res. Si ho arriben a afinar, s'hagués organitzat una befa de no dir.

Ja cap al final de l'acte, alguns periodistes començaren a fer bromes sobre el barco i a suggerir-nos possibles destinataris. En digueren de tots els colors, però me'n record sobre tot d'un de Televisió Espanyola que volia que el duguéssim al camp de l'Atlètic Balears. No sé quin mal li havia fet el Balears, però jo, que som dels Hostalets, una barriada que sempre s'ha significada com a seguidora d'aquest equip, m'hi vaig negar en rodó.

El vespre d'aquell mateix dia es feia el sopar d'inici de campanya al restaurant Diplomàtic de

fer cua al taulell d'informació, captant immediatament les mirades del públic i l'expectació dels periodistes que havien vingut. Ens indicaren on era el despatx de la delegada i cap allà s'ha dit. A l'antesala, la secretària ens digué que la delegada estava reunida amb uns inspectors de Madrid i no ens podia rebre.

—Només serà un moment —vaig contestar—. I així de passada aquests senyors de Madrid sabran què és un barco de rejilla.

Però la secretària va insistir que no podia ser. Al passadís vaig contestar les preguntes dels periodistes i davallàrem al vestíbul per repartir propaganda.

Allà dues dones em demanaren què fèiem amb aquell barco. Vaig explicar que el volíem regalar a la delegada, i una d'elles em va replicar:

—Regalar-li? Pel cap, li hauríeu d'haver tirat!

Dies després vaig anar als estudis d'Onda Cero, on m'havien cridat per a una entrevista.

“
«Em digué, entre altres coses, que imposar el català va contra les llibertats de l'individu.»
 ”

El jove que m'obrí la porta em mirà amb uns ulls com a dos plats, i em digué:

—Deixa'l-me. Deixa'l-me, que l'he de mostrar a un parell d'aquí dedins.

Li vaig donar el barco, i se le'n va dur pels passadissos i despatxos de l'emissora. Poc després va tornar, amb una cara de satisfacció digna de ser retratada. Amb això, un que estava assegut a una taula va demanar, en foraster, què era «aquella maqueta».

—Això serà per tu, si no vas alerta —li contestà el jovenet.

Després vaig saber que el que havia fet la pregunta era un locutor que feia poc que era a Mallorca. Li vaig explicar el significat del barco i el sentit de la nostra campanya, i va restar mut i pensatiu.

Aquell dia hi havia hagut una avaria al corrent elèctric i no em varen poder fer l'entrevista. Hi vaig tornar la setmana següent, i vaig trobar un altre pic el locutor foraster. M'atacà tot d'una amb una bateria de recriminacions, que devia haver covat d'ençà la nostra anterior trobada; em digué, entre altres coses, que imposar el

“
Un dels efectes beneficiosos de la campanya és que ha ajudat a mallorquinitzar ERC.
 ”

català va contra les llibertats de l'individu, i que no podem pretendre que una persona de setanta anys es posi a aprendre a xerrar mallorquí. Jo li vaig dir que no es preocupàs tant de la tercera edat i que començàs per aprendre'l ell mateix, que en tenia trenta com a molt. Resultà ser un forasterango que efectivament es mereixia un bon barco, de totes, totes.

El dia que anàrem a la delegació del Ministeri d'Educació també va ser gros. Primer quedàrem una estona a l'entrada de l'edifici per repartir propaganda, posant el barco ben a la vista de tothom. Va entrar un home d'uns quaranta-cinc anys, rabassut i amb mostatxos, i va quedar parilitzat quan el va veure. En foraster, ens va demanar tot exaltat que com ens atrevíem a exhibir allò. Li explicàrem el sentit de la campanya, i es va calmar un poc. Ens va dir que era mestre d'escola i que estava a favor de la nostra cultura, però que aquell símbol que havíem triat, va afegir tot regirat, li feia mal als ulls.

El més extraordinari, emperò, era que aquell homenet s'esforçava per parlar-nos en català. Devia ser la primera vegada en tota la seva vida que ho feia, perquè només el sabia xampurrejar. El barco de rejilla és un instrument de normalització lingüística fabulós, ho he pogut constatar més d'una vegada.

Pujàrem a veure el director provincial, en Bartomeu Llinàs, i quan entràrem a les oficines aviat hi va haver rialles i mirades de complicitat. Més d'un va venir aposta per veure el barco. Finalment el delegat colonial d'Educació ens va fer passar al seu despatx, però no va voler fotografies. Va acceptar el regal amb resignació, i li suggerírem que el posàs a les prestatgeries del despatx que n'Andreu Crespi havia deixat mig buides.

—Ja veurem què en faig. No m'ho facis dir ara —digué, entre desconcertat i abatut.

Cap al final de la campanya anàrem a dur el barco al Cabo Prior, el vaixell-dipòsit de l'aigua de Tarragona. A l'escullera del dic de l'oest hi havia uns operaris vestits amb granota, que arreglaven la barana de les escales. Tot d'una ens reconegueren i feren quatre bromes amb el barco. Ens digueren, per exemple, que en acabar la campanya el podíem fer servir per tenir-hi conills de rata. Els demanàrem com veien la nostra campanya, i el més jove va

contestar que havíem explicat molt bé què és un foraster.

—Només és foraster el qui vol fer de foraster —va sentenciar.

Aquelles paraules ens confirmaven que anàvem per bon camí i que no havíem d'afluixar.

Les mostres de simpatia entre els mallorquins i les mallorquines varen ser constants; mai ningú no ens va mirar amb recel ni por, sinó més bé amb sorpresa i curiositat. Quan toques això amb les mans, les acusacions de racisme dels periodistes i partits espanyols semblen més ridícules i increïbles que mai.

Així i tot, anar pel món amb un barco de rejilla no és allò que es diu un camí de roses. En començar la campanya, vaig rebre un grapat de trucades anònimes —en foraster, és clar— que m'amenaçaven amb pegar-me una pallissa. Però la cosa només va durar dos o tres dies, i encara ningú no m'ha posat la mà a damunt.

Un dels efectes beneficiosos de la campanya del barco de rejilla és que ha ajudat a mallorquinitzar Esquerra Republicana. Ja no hi ha cap periodista que qüestionï la presència d'un partit «de Catalunya» a Mallorca. A més a més, ens hem donat a conèixer i hem connectat amb la societat. La imatge del partit, per tant, hi ha sortit guanyant moltíssim.

En uns moments que Mallorca està patint un procés d'espanyolització, que s'accentuarà quan n'Aznar entri a la Moncloa, el debat mallorquí-foraster és del tot imprescindible. Combat l'autoodi dels mallorquins i reforça la nostra identitat com a poble, i al mateix temps, els immigrants espanyols que encara fan de forasters es veuen forçats a qüestionar la seva actitud. Amb la campanya d'ERC a Mallorca crec que hi hem contribuït decisivament.

Els qui frissen per tenir uns resultats electorals extraordinaris no haurien d'oblidar alguns fets:

1) «vendre» independència a Mallorca és encara una novetat;

2) una campanya electoral depèn moltíssim de la quantitat de doblers que s'hi inverteixi, i així i tot té uns efectes limitats; i

3) el que fa més mal a un partit són les dissensions internes que es fan públiques, tal com ha dit repetides vegades Àngel Colom. Res a veure, per tant, amb el barco de rejilla, que amb el temps passarà a ser considerat una fita històrica en el camí cap a la independència. **Josep Palou** Ω

Més enllà de la por, hi ha la independència

En aquesta crisi d'estat que travessam, més d'un deu pensar en un possible cop d'estat. És cert? Hi ha aquesta possibilitat? Aquests interrogants ja varen ésser contestats en el nostre Seminari d'Imatge Motivacional intítulat: «Serà el 1992 l'any de la Independència de Catalunya?», celebrat els dies 1 i 2 de juliol de 1989. Volen saber que ens digué Andreu Arcon en la ponència titulada: «En l'Europa Comunitària és impossible un nou Franco». Curt i ras: «La manca de caràcter direccional de les nostres mini-autoritats fa augmentar tant la por entre els catalans que tots plegats podem acabar creient en bruixes. Ens vénen de lluny els temors i són contagiosos. La por és encomanadissa i el millor propagandista és aquell qui la pateix, així els «mini-dirigents» esdevenen el suport incondicional d'aquells que ens volen fer creure que hi haurà un nou «pronunciamiento» i, segurament, per protegir els seus excel·lents sous ens fomenten una moral de derrota, bo i repetint que enfrontats amb els espanyols, sempre ens ha tocat perdre. La seva excessiva prudència, augmentada de grans dosis d'espant infundat els priva de dir-nos que, posats a recórrer a les armes, els espanyols sempre s'han hagut de recolzar en un o dos exèrcits supereficaços per poder vèncer les defenses desplegades per Catalunya. Així, a l'època de Felip V, per derrotar-nos els va caldre ajudar-se de les poderoses forces armades franceses i, arribada l'hora de voler imposar la tirania de Franco, no pogueren prescindir de les tropes italianes i l'aviació alemanya. Sense padrins que els guanyin les batalles, com poden seguir tenint-nos sotmesos? Només les actituds esporuguides dels qui pertot arreu veuen fantasmes, no els permet comprendre un fet ben simple: Si

en una Europa molt menys configurada i relacionada que l'actual, ni Franco no hauria existit mai, com a tal dèspota, sense el vist-i-plau dels tirans que dominaven Itàlia i Alemanya, ara com pot esdevenir el mateix? El nou Franco qui l'apadrinaria? El president Giscard? El Gran Duc de Luxemburg? La Reina d'Holanda? O un lama del Nepal que, fan córrer, protegeix les reialeses?»

Amb l'exèrcit neutralitzat, les teories «imperials» totalment demodés, l'estat que els donava cobertura, podrit, i la crisi de dirigents que travessen, l'únic recurs que els queda per evitar la nostra independència és fomentar la por. En aquest sentit, saben que Catalunya és un terreny abonat on no manquen esclaus, sempre disposats a fer-los el joc. Així, els espanyols han llançat l'ham i ja hi ha unes quantes patums que cuiten a córrer la veu com si es tractés de la fi del món: Ja sabeu que el nou codi penal espanyol criminalitza l'independentisme pacífic i democràtic? I, tanmateix, les meves preguntes els deixen un xic astorats: Això és nou d'ara? Què no ens han considerat sempre uns criminals als independentistes? Tan se val el codi penal que apliquin, si volen empresonar-nos, torturar-nos o simplement assassinar-nos, ho faran igualment. O és que per ventura era vigent aquest nou codi l'any 1992 quan agafaren a una bona colla de catalans sense cap prova fefaent i, molts, encara són a la presó? Les lleis i les actituds dels espanyols sempre van per camins oposats. Quin article de la Constitució espanyola recull i empara la formació dels GAL? Què el coneixeu? I les escoltes del CESID? A quines normes es sotmeten? Als estatuts de la Telefònica? Espereu que els espanyols us facin un nou codi on es premii a aquells que lluiten per

la independència? Preteneu que l'amo ens doni permís per convocar un PLEBISCIT? Fent cas a les seves etzibades els doneu una importància que no tenen. Aquí, qui mana són els nostres Parlaments i a ells ens hem d'adreçar per exigir-los que convoquin immediatament el PLEBISCIT. A més, quina autoritat moral per a fer lleis té un govern corrupte, lladre i terrorista? Si els obeïu, sereu com a mínim, tan degenerats com ells.

Obsessionats, no escolten els meus raonaments. Això sí, ja han creat una plataforma per intentar frenar l'aprovació d'aquest nou codi. Amb tot, me'n vaig a ca meva, bo i pensant: pot ésser tan ingenu el català? No serà aquesta una acció organitzada pels nostres mini-dirigents que volen paraitzar als catalans —fent los por— per tal que no se segueixin afegint ajuntaments que els reclamin la convocatòria immediata del PLEBISCIT? De fet, gairebé totes les entitats de la plataforma es varen negar a donar suport a l'exigència del PLEBISCIT, serà casualitat?

Tot plegat, demostra una cosa: si tot això que rumio és cert i, per una banda els espanyols s'han engiponat això del nou codi penal per espantar-nos i, per l'altra, les patums del país han decidit col·laborar en la difusió del pànic, vol dir que, a uns i altres, els fem més por que una pedregada. Que faran? Ens empresonaran? Ens torturaran? Ens assassinaran? Perquè no ho fan!!! I, tal com diu el meu mestre, el Prof. Carles M. Espinalt, en la seva *Obra Escrita*, bo i recitant un concepte de Thoreau: «Adhuc els governs més despòtics no poden mantenir-se si no tenen el consentiment de llurs governats. En el moment que els súbdits deixen de témer el poder despòtic, la tirania se'n va a l'aigua». **Antoni Gomis i Ollé** Ω

El perill d'esser espanyol, francès...

A la secció de cartes de *El País* de diumenge 30 de juliol, Pamella O'Malley, presidenta de l'*Asamblea de Cooperación por la Paz*, afirma que a la manifestació celebrada a Madrid contra la guerra que devasta Bòsnia es cremaren cartells amb les expressions «Yo soy bosnio», «Yo soy serbio», «Yo soy musulmán», «Yo soy católico», «Yo soy judío», «Yo soy catalán», «Yo soy madrileño»... No obstant això, no s'especifica si es cremaren escrits amb inscripcions com «Yo soy espanyol» o bé «Yo soy francès», etc.

La guerra de Bòsnia, efectivament, ha estat provocada pel nacionalisme agressiu de Karadzic i els seus seguidors serbis, que no accepten la independència de Bòsnia, una independència que es va decidir de manera democràtica.

Considerar-se madrileny no és perillós, perquè la de madrileny no és una condició nacional. Considerar-se català ho és molt relativament, ja que Catalunya encara no té un estat propi. Considerar-se espanyol, francès, etc, sí que pot comportar perill. **Bernat Joan i Marí, Eivissa** Ω

La normativa prohibeix que les autonòmiques emetin fora del seu territori

TV3 eligeix el dia de la Festa Nacional per emetre via satèl·lit

Barcelona. L'Once de Setembre, dia de la Festa Nacional de Catalunya, ha estat la data elegida pel canal autonòmic de Catalunya per començar a emetre via satèl·lit a nivell mundial.

Aquesta operació, que va dirigida a una audiència de desenes de milions de televidents, infringeix la llei espanyola, que prohibeix als canals autonòmics d'emetre fora del seu territori.

El director general de la Corporació Catalana de RTV, Jordi Vilajoana, que sap de la il·legalitat d'aquesta operació, ha pres de decisió que la senyal sia llançada des d'Andorra, abans que desviar-se de la decisió que va prendre des que va prendre possessori del seu càrrec el passat dia 25 de gener: la projecció internacional de la televisió catalana, objectiu que també es fa seu el president de la Generalitat, Jordi Pujol.

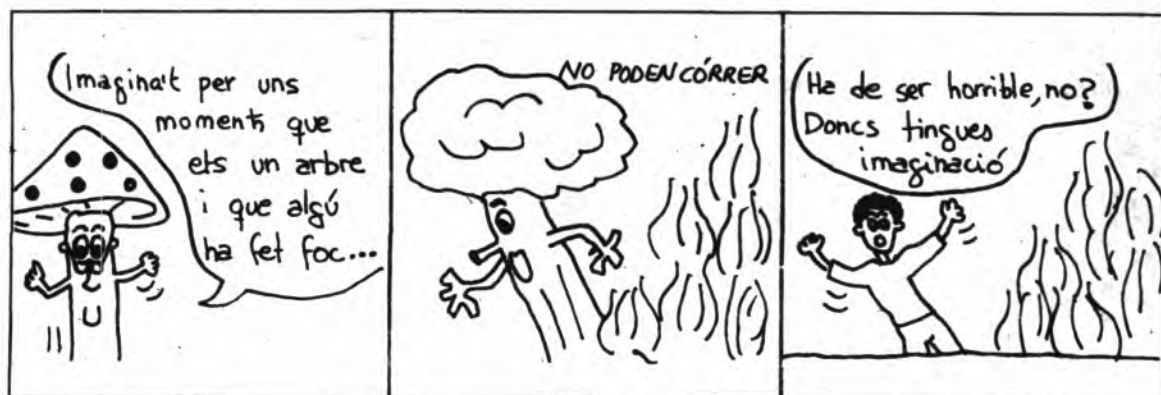
La cobertura que es proposa abastar TV3 és tot Europa i el continent americà. Fins allà arribaran els actes de la Diada Nacional de Catalunya, que podran ésser vists pel mig milió de catalans que resideixen en aquestes parts del món.

La televisió catalana fa comptes de contractar els serveis de tres satèl·lits, cap dels quals es l'espanyol Hispasat, la cobertura del qual cobreix precisament els continents marcats per TV3. No s'ha arribat a cap acord amb aquestes dues entitats davant la negativa del director d'Hispat, Diaz Argüelles, que no vol recolzar una operació il·legal.

El cost de l'emissió, que segons els plans de TV3 es realitzarà els dies 10 i 11 de setembre, no fou concretat pel director de la cadena.

No obstant això, el lloguer de cada satèl·lit pot anar pels volts del milió de pessetes, i en conjunt l'emissió pot tenir un pressupost de sis milions de pessetes.

Per reduir costos al mínim, TV3 només emetrà programació o producció pròpia per tal d'evitar les despeses que suposen els drets internacionals de pel·lícules o altres programes. **Redacció** Ω

El moviment berber (Tamazight) al Marroc i Algèria

Els nostres veïns colonitzats

Els berbers, primers pobladors del Magrib o Nord d'Àfrica, d'ençà 5.000 anys existeixen com a poble diferenciat. Fundadors de regnes i imperis com el de Iugurta en l'època romana o el dels almoràvits i almohades, experts pirates berberescos que assolaren les nostres costes durant segles, ara ens són uns desconeguts, tot i llur importància numèrica. Dividits entre «berbers» al nord (Marroc, Algèria, Tunísia, Líbia...) i «Tuaregs» (imaixaghen en tuareg) al sud (Mauritània, Algèria, Burkina, Malí, Níger, Líbia...), raça llegendària i romàntica de guerrers de turbants blaus.

Els antics guanxes, exterminats o assimilats pels castellans a les illes Canàries (en venien com a esclaus a la llotja de València), eren també de nissaga berber, tot i que en el seu isolament eren més primitius (anaven despullats, per exemple).

Melilla, Melília en rifenc-berber, és l'única població de l'actual Estat espanyol amb una important massa berber. Recentment hom ha parlat d'introduir la llengua berber en el sistema d'ensenyament públic de Melília, cosa que fos positiu, car al Marroc i Algèria és encara una llengua perseguida des de l'Estat.

Indígenes imazighen i subgrups

Al juliol del 1994, una delegació de berbers «marroquins» feren acte de presència en la conferència anual de l'ONU sobre poblacions indígenes, a Ginebra (Suïssa). Operativament l'auto-definició d'indígena com a poble isolat, discriminat, marginat i ocupat per un Estat sobre el qual no poden exercir cap control, se'ls escau molt bé.

Avui en dia els berbers (no tuaregs) es troben concentrats en sis principals grups, que es corresponen a diferents dialectes;

* Rif, a la regió Melília-Nador-Ketama, costa mediterrània del Marroc i muntanyes adjacents.

* Braber, a la regió de Meknès, a les muntanyes de l'Atlas Mitjà.

* Sussi, des de l'Atlas fins al desert del Sahara, zona de Gulmina, tot endinsant-se dins el Sahara algerià.

* Xluh, al sud d'Agadir («sitja» en berber), zona sahariana.

Aquests quatre bàsicament al Marroc, i a Algèria dos de grans i alguns altres grups dispersos:

* Kabil, amb un nucli gran (Gran Kabília) al voltant de la ciutat de Tizi-Uzú, i també Bejaia, a l'est d'Alger, i a l'oest un nucli més petit (Petit Kabil). A banda, al sud d'Alger hi ha tres petits nuclis més, un altre a la costa, cap al Rif, i un altre vora la frontera marroquina.

* Xauifa, al voltant de Batna, vora la frontera amb Tunísia.

Més a l'interior, per Ghardua trobam quatre petits nuclis de M'zab i el petit nucli de Tuggurt.

A Tunísia:

* Jerba, una illa mediterrània.

A Líbia:

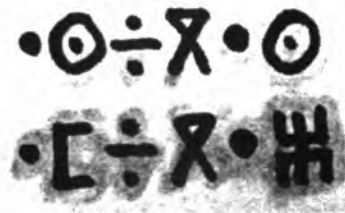
* Nefusa, vora la Mediterrània i la frontera de Tunísia.

Al sud d'Algèria (i Líbia) són tuareg, com al Malí, Níger, Burkina, Mauritània...

A l'Est de Líbia i a Egipte i àdhuc més lluny també podem trobar nuclis berbers petits.

Parents culturals dels berbers són els habitants dels oasis saharis, les ciutats de Tuggart, Uargla, Ghardai i Figuig, i les regions de M'zab, Gurara i Tuat, i els tuareg.

Col·lectivament, els berbers es refereixen a ells mateixos com a Imazighen, que vol dir «homes lliures i nobles». Els pobles antics i tradicionals, solen autoanomenar-se amb noms etnocèntrics, expressions de nacionalis-

«Asegwas Amegaz»: «Feliç any nou», en kabil.

me «natural». Per contra el «berber» semblen procedir del grec *barbarós*, o sia, «estranger».

Història dels berbers

Durant el tercer mil·lenni abans de Crist, els berbers formaven una xarxa de reialmes confederats. La costa, però, caigué sota el control, primer de Cartago (colonitzadors de rel fenícia) i després de Roma. Semicristianitzats, alternaren entre vàndals i bizantins fins que a finals del segle VII caigueren sota la invasió àrabomusulmana. Cap al final de segle IX la majoria dels berbers s'havien convertit ja a l'Islam. L'arribada dels àrabs impedí que la llengua berber assolés la seva forma escrita (amb lletres-dibuixos semblants als caràcters ibèrics), que fou reservada com a «alta tecnologia», per a l'àrab, vehicle de propaganda religiosa dels conqueridors i llur Alcorà.

L'arabització dels imazighen passà per diverses etapes:

1) Contacte inicial amb els invasors àrabs (s. VII-X).

2) Principi de la colonització immigratòria àrab amb la vinguda de famílies del *mashreg* (l'est), durant els segles XI-XIV.

3) Acceleració de l'arabització i el mestissatge amb l'arribada de refugiats andalusins, expulsats de la Península Ibèrica (s. XV-XVII). Arabització lingüística en algunes zones i ciutats.

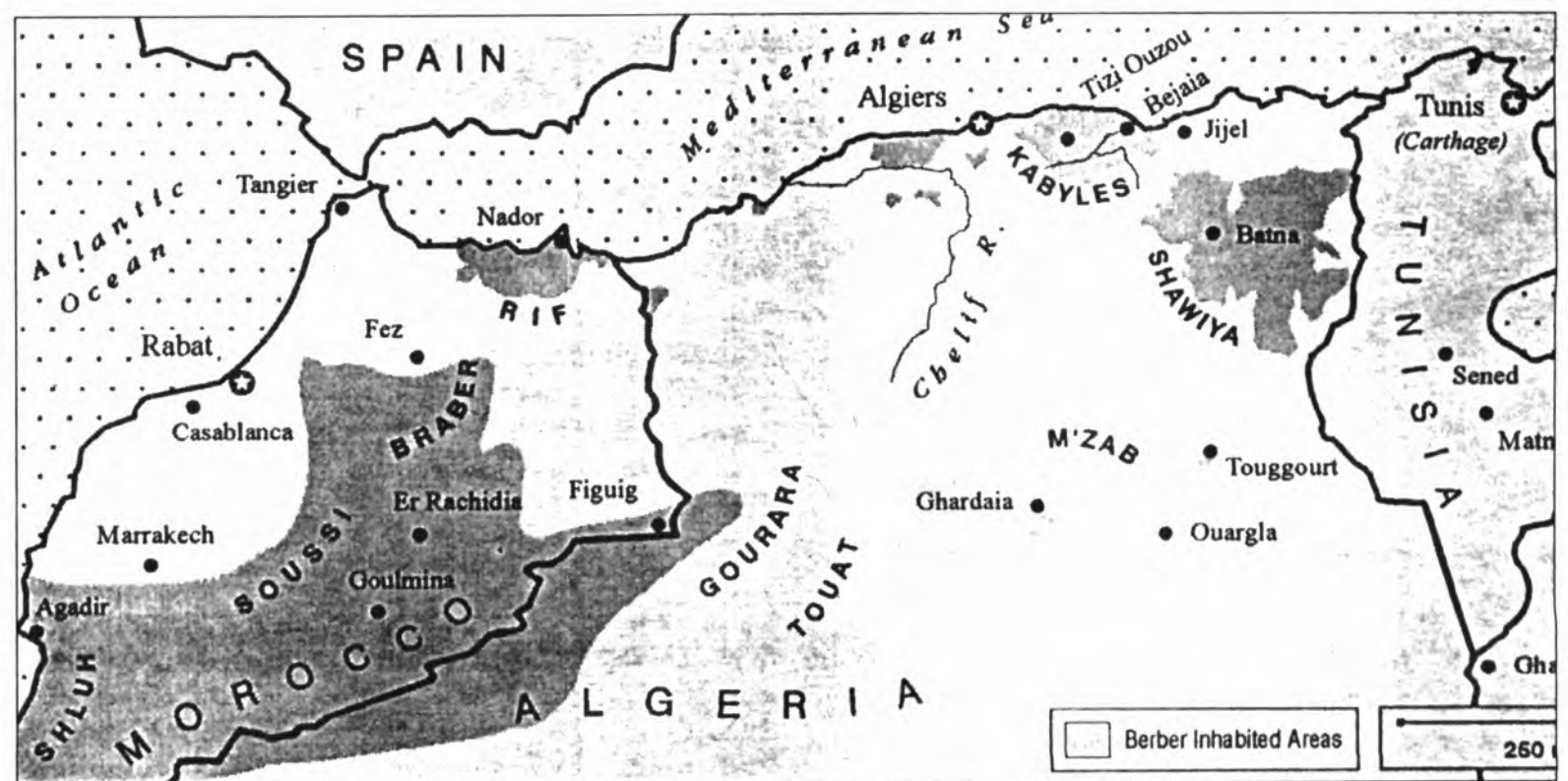
4) Discontínua però progressiva arabització i mestissatge durant els dominis otomà i europeu i la independència posterior d'estats hereus del colonialisme àrabomusulman (Marroc, Algèria...). La gran massa berber acaba trossejada entre distints nuclis que perden contacte directe entre ells. Destrucció de l'economia tradicional i hàbitats, marginalitat.

Tot i que acceptaren l'Islam com a nova religió (els conqueridors àrabs tenien sistemes discriminatoris per als no musulmans), els berbers també retingueren llurs tradicions rituals i culturals pre-islàmiques. Els indígenes de les terres baixes i el Sahara es trobaren més directament subjectes a la influència arabitzant, però els berbers es feren forts als santuaris de les terres altes: l'Atlas, l'Hoggar Saharià, etc.

Entre els més forts d'aquestes tribus muntanyenques, els kabils o kabiles (el principal grup berber) habitaven les muntanyes a l'est de la ciutat d'Alger. Allà

dalt, als cims, bastien viles socialment i políticament independents compostes per tribus patrilineals. El govern local berber tradicional consistia en una *jamoà* (Consell de la Vila) que incloïa sols homes adults i legislava segons les lleis i costums locals. L'arabització no va poder anorrear aquest sistema. Els berbers adquiriren un sentit molt desenvolupat d'independència i autosolidaritat, i foren així capaços de prevenir i resistir els intents assimiladors d'àrabs i europeus.

Al principi del s. XIX, sota influència turca, el Magrib caigué en l'anarquia política i econòmica. Açò el feu molt vulnerable a l'imperialisme europeu, sobretot francès. El 1830 França pren Alger als turcs i va estenent gradualment el seu control militar al llarg de la costa. Al principi els francesos actuen violentament i destrueixen deliberadament l'economia local alhora que afavoreixen la colonització amb immigrants francesos civils. La política colonial malda pel consabut «divideix i venceràs», aplica les seves pròpies lleis mentre desballesta l'estructura legal islàmica. Fomenta l'enfrontament i greuges entre àrabs i berbers i forneix escoles segregades per aquests darrers, mentre miren d'atreure-se'ls a través d'un poderós caïd (cap de tribu) radicat a Marràqueix. Però França calcula coses en fals, en creure que els «incivi-

litzats» indígenes esperaven bocabadats la grandesa de la civilització francesa. La primera revolta berber contra els francesos a la Gran Kabília fou del 1849 al 1871 i en seguiren altres. També durant la Guerra d'Independència algerina, durant els anys 1959-60, els berbers foren punta de llança.

Després de la independència els estats del Marroc i Algèria segueixen sistemàticament polítiques de desberberització i arabització, tot exclouent els berbers d'igualtat d'oportunitats per accedir als serveis públics, al poder polític i als drets econòmics i culturals. L'oblit i atacs contra la llengua dels imazighen, el Tamazight, i la seva cultura popular es reflecteix en la política sobre comunitats rurals. En el passat aquestes comunitats indígenes es basaven en el principi de propietat col·lectiva i mètodes col·lectius de resolució dels plets. Ara, les estructures tradicionals, han estat seriosament erosionades sota la forta i sostinguda pressió del sistema d'economia monetària fonamentat en la concentració del capital, la propietat individual i la proletarització de la població rural.

Avui dia, els berbers s'oposen amb força a l'arabització i demanen el reconeixement del Tamazigh com a llur idioma nacional, la llengua que han parlat d'ençà 5.000 anys, amb alguna curiosa coincidència amb l'èuscar, com és ara comptar de vint en vint (el 30 és 20 més 10; el 40, 2 per 20; etc.

Els Imazighen i el Marroc

Al Marroc els sentiments nacionalistes prengueren cos el 1984 a través d'un gran partit populista, el «*Mouvement Populaire*» i el seu líder carismàtic, Mahjurbi Aherdan. Aquest partit no pot presentar-se obertament com berberista, sinó com a partit «camperol». Sols que la majoria de la pagesia marroquina és berber. De fet gairebé el 50% dels marroquins parlen berber, i gran part de la població global és d'origen berber o mestisa àrabo-berber (arabitzats). El 1993 el partit d'Aherdan fou refundat com a Moviment Popular Nacional.

El 5 d'agost del 1991, en un intent d'afirmació de la identitat imazighen, una bona colla d'associacions culturals berbers (l'Associació d'Intercanvi Cultural i Recerca del Marroc, de Rabat; l'Associació de la Universitat d'Estiu, d'Agadir; l'Associació Cultural Agrhis, de Gulmina; la Nova Associació per a la Cultura i Arts Populares, de Rabat; l'Associació Cultural Ilmas, de

Nador, i l'Associació Cultural Sussi, de Casablanca) es trobaren a Agadir, capital berber de la costa marroquina, on signaren el manifest d'Agadir, el qual demanava entre línies la reinstauració de l'Institut de Recerca i Estudis de la Llengua Tamazight. Aquest institut hauria de dur a terme la normalització idiomàtica amb unes tasques prèvies:

1) Elaborar un sistema alfabètic unificat per facilitar una acurada transcripció del Tamazight.

2) Estandarització gramatical.

3) Desplegament de recursos pedagògics per a l'ensenyament del Tamazight.

L'institut hauria de servir per integrar la cultura i la llengua Tamazight en diverses activitats culturals i educacionals, la introducció del Tamazight en l'ensenyament primari públic i la creació d'un departament de Tamazight a totes les universitats del Marroc.

L'actual situació del Tamazight és semblant a la del català en el tardofranquisme: el règim autocràtic fa alguna promesa genèrica, alguns periòdics en berber són permesos, però la llengua es troba absolutament marginada i aquells que editen res en Tamazight solen patir interrogatoris. El 1994 l'Associació Cultural Ilmas fou apercebuda de no dur a terme una conferència sobre llengua i escriptura berber. L'abril d'aquest any l'Associació Marroquina de Recerca i Canvi Cultural fou desautoritzada per poder organitzar una diada per el Teatre Berber a la ciutat de Rabat.

Alguns activistes berbers han estat arrestats. Quatre membres de l'Associació per la Cultura i Arts Populares, d'Agadir, van ser empresonats per publicar un calendari en Tamazight. L'1 de maig del 1994, Mohamet Hrach Erass, Mbarek Tausse, Ahmed KiKche, Alí Aken, Saïd Jaafer, Omar Daruich i Omar Ochna foren detinguts a Er Rachidia després de participar en manifestacions pacífiques de la diada del Treball, totalment legals i amb eslògans coneguts del govern. Els acusaren d'incitar accions contra la llei i l'ordre i la seguretat interna de l'estat, donar crits contra els principis de la Constitució i pel reconeixement del Tamazight com a idioma oficial.

Amnistia Internacional ha urgint les autoritats del Marroc a assegurar un tracte correcte per a aquests activistes. Potser és demanar molt a l'horrible autocràcia feudal-alauí, una de les pitjors del món quant a drets humans en presons. Però així, el tema berber ha començat a gaudir d'una projecció internacional.

Una jove mestra berber.

El 3 de maig de 1994, set professors de baxillerat foren detingut per participar en una manifestació de la Confederació Democràtica de Treballadors i cridar eslògans en berber pel reconeixement del Tamazight a la Constitució.

Aquesta repressió demostra la intolerància del règim marroquí i la vulnerabilitat dels advocats del berberisme, però sembla el començament d'una campanya de berberisme resistent cada vegada més emergent.

Els Imazighen a Algèria

Els berbers d'Algèria compten amb una tradició de resistència més continuada que la dels marroquins veïns. Altrament, la relació entre berbers de diferents estats es troba de fet criminalitzada i sol haver-hi prou por de part de les associacions civils berber-

ristes.

Tot seguint la política que al Marroc originà el Dahir del 1930, al 1949 l'administració francesa maldà per introduir costums berbers com a norma legal al costat de la llei islàmica suna. Ço provocà la sospita, als àrabs, que es tractava d'un pla per evangelitzar els berbers i berberitzar el Magrib. El fet que l'islamisme dels berbers no ha estat mai tan arrelat com el dels àrabs (encara avui els F.I.S. no té cap arrel entre els berbers algerians) és una dada important. De fet, els berbers, sota l'Imperi Romà estaven semicristianitzats, els tuàregs encara solen usar creus, i els Pares Blancs francesos van treballar-hi, sobretot a la Kabília.

Després de la independència, tots els governs algerians han tingut sols un objectiu: la desberberització forçosa a Algèria. L'antagonisme entre els berbers i el govern esdevingué explosiu durant la «Primavera Tamazight» del 1980. Mulut Manmeri, un escriptor berber de renom, no pogué dar una conferència sobre antiga poesia Kabil a la Universitat de Tizi Uzú per la prohibició de les autoritats locals algerianes (arabistes). Aquesta censura provocà una reacció dels berbers de les Kabiles, els quals acusaren al govern de reprimir la cultura berber. Els estudiants berbers es manifestaren a Alger i pertot la Kabília per demanar llibertat d'expressió i reconeixement de la llengua i cultura Tamazight. Van ser violentament dispersats per la policia i prou estudiants van ser detinguts. A Tizi Uzú, els estudiants ocuparen

la Universitat.

El 20 d'abril del vuitanta, a la una de la matinada, el govern llançà una operació militar per desallotjar totes les institucions ocupades a Tizi Uzú. Estudiants i treballadors berbers foren víctimes de la repressió, unes 32 persones foren mortes durant l'operació. Els berbers cridaren a una vaga general, primer a Tizi Uzú i tot seguit a tota la Gran Kabília. El govern reaccionà bloquejant les carreteres i aïllant la regió de la resta d'Algèria. Entre el 21 i 24 d'abril la Gran Kabília s'omplí de barricades per fer front a les tropes del govern. Hi hagueren moltes detencions. Per desmobilitzar la revolta, el govern féu promeses d'ajudar la cultura berber, promeses després totalment incomplides.

Després d'aquests fets el «*Mouvement Cultural Berbère*» (MCB) guanyà considerable ascendència no sols front a l'Estat, governat per l'autocràtic «*Front de Liberation Nacional*» (FLN) sinó també front a l'ascendent Fonamentalisme Islàmic. L' MCB, fundada a les acaballes dels seixanta, ha romàs com a principal contrapès ideològic al Fonamentalisme Musulmà, versió islàmica dels feixismes occidentals.

Mentre FLN i MCB mantien onze successives reunions des d'agost del 1980 al 1981 el *status quo* anterior quedà restablert a la Kabília. Però l'MCB quanyà un suport popular considerable arreu la Kabília i als voltants d'Alger. Durant els anys vuitanta, aquesta revolta inspirà

66

**La gran massa
berber acaba
trossejada entre
distints nuclis que
perden contacte
directe entre ells.**

99

El Teatre de Miquel López Crespí

El teatre d'avantguarda de M. López Crespí

Escric aquest text (no sé si arbitrari o anàrquic, ara que l'arbitrarisme ja no és un corrent estètic, com volien Gabriel Alomar o «Xènius», i ara que l'anarquisme pot esser el substitut del «terrorisme cultural», veni, *Creator Spiritus*), mentre, tancat a l'estudi/estadi del meu búnquer personal, escolto música de Gustav Mahler, no perquè ara s'usa, sinó perquè m'agrada. Cal advertir també que no és que tenguí a casa cap orquestra simfònica privada, sinó que aquesta societat competitiva que patim m'ha permès el privilegi d'usar un toca-discos («el tocadiscos de mi uso», com deien les monges dels anys cinquanta), després d'anys de lluita i de mirar amb ulls de vidre, immòbils, els moviments de la *dialèctica materialista* del meu entorn. I ho faig just ara, quan tothom (tal volta hauria d'haver escrit «una majoria») viu tan disciplinadament i tan d'acord amb la consciència tranquil·litzadora dels temps moderns, que és necessari de tenir el carnet a la butxaca per a tot ús, inclòs el literari, i un somriure beatífic als llavis, per tal de dissimular la pròpia angoixa i la pròpia frustració.

Bé, deixant de banda les circumstàncies personals, el fet és que tenc un llibre de Miquel López Crespí sobre la taula i que tots dos, el llibre i l'autor, han de ser objecte d'un comentari. D'entrada, podem començar dient que Miquel López Crespí és un pobler sense gaires límits voluntàriament acceptats i que el llibre *Homenatge Rosselló-Pòrcel* ha estat premi «Ciutat d'Alcoi». El títol, just el títol, ja ens podria determinar un nivell de lectura i descobrir la intencionalitat de l'autor, sobretot si no oblidam la data de naixença i de mort del poeta, 1913-1938, i els llocs on es varen produir: Palma i el Brull (Osona). És important tenir-ho present, com a fites en el temps històric, perquè, sens dubtes, López Crespí s'hi ha basat, no com a parany per al lector/espectador, sinó com a punt de referència per a ambientar-nos mentalment l'escena.

Una terra culturalment calcinada

Cal, doncs, familiaritzar-nos amb els fantasmes de *Homenatge Rosselló-Pòrcel*, perquè,

malgrat les eufòries, tal volta hereves de noucentismes ressuscitats, són fantasmes ben vius, ben presents, ben actuals... encara que costi de reconèixer-los dins nosaltres mateixos, perquè probablement preferim arraconar-los i oblidar-los.

Fa alguns anys, onze, per esser matemàticament exactes, que vaig escriure també un text informal per a la primera obra de Miquel López Crespí, un llibre de narracions titulat *A preu fet*. D'aquell temps de bruixes a aquest d'ara de reformes han passat no poques coses. López Crespí, després del seu primer llibre, després de *La guerra just acaba de començar* (1974) i després *D'autòpsia a la matinada* (teatre, 1975) ha restat en silenci un llarg període, durant el qual es va dedicar bàsicament a la política activa. Què ha passat, mentrestant, en aquesta terra culturalment calcinada, políticament destrossada i socialment desencisada i indefensa? Jo no sé si qualche dia se n'arribarà a escriure la història, amb pèls i senyals (i no em referesc tan sols als del baix ventre), o si la cosa es farà d'acord amb la tradició i el costum: cada triomfador (llegiu: individu amb prou poder i amb prou diners com per tenir prestigi, és a dir, que fa bones les paraules de fra Anselm) l'escriurà segons les seves necessitats personals. Estic per dir que serà així, quasi segur. És el *fatum*, com deien els nostres avantpassats els clàssics, de cada dia més oblidats.

Així i tot, al marge d'objectivitats i de subjectivitats, beneïdes paraules que tothom empra i tothom buida de contingut, cal detenir-se en uns quants esdeveniments de l'època o, si més no, enumerar-los. Com dirien Arcadi i Lleó, «ni un llum encès. Ni una finestra oberta. Només la cortina grisa dels quatre murs del cos i la cicatriu multiplicada dels forats closos». Doncs, encenguem alguns llums, obrim qualche finestra i enretirem la cortina grisa, encara que hi hagi probabilitats de trobar-nos amb murs i més murs, igual que al paradís kafià. Per què no?

El temps, encara que no ho sembli, no ha estat paralitzat dins un espai immòbil i grisós. El franquisme no va caure, sinó que morí i l'enterraren sota una llosa de no sé quantes tones. De tota manera, n'ha quedat —com les religions— l'herència nostàlgica

Els escriptors Antoni Serra i Miquel López Crespí.

dels fetitxes. Els vells personatges, com a la *comedia dall'arte* convertida en drama, s'han camuflat, s'han canviat de camisa, s'han pentinat de diferent manera i han tingut cura d'esborrar tots els rastres externs i antics. Fins i tot, han substituït oficialment la Doris Day per la Bo Derek, i han començat això que n'han dit la reforma. Naturalment, la reforma ha comportat que qualcú hagi hagut de desaparèixer per les bardisses. I és que l'individu, ja se sap, és efímer, però els oportunistes i els oportunistes romanen, no volen perdre el protagonisme.

Baratar Marx, Engels i Lennin per l'esoterisme més banal

I ha estat curiós això que hem vist durant aquest temps. Els joves de la resistència, de la clandestinitat, a hores d'ara ja no tan joves ni tan resistents, han anat

“
Els autors sembla que només han tingut una obsessió, i no precisament eròtica, sinó eixorca: ridiculitzar d'una forma barroera el mateix poble.
”

renovant les biblioteques casolanes i personals, per exemple. Abans d'haver pogut pair l'embaçada de Trotski, Bakunin, Marx, Engels, Lenin, Baran, Chomsky, Sweezy, Bettelheim, Goldmann, etc., els han llevat de les prestatgeries i n'han fet foguerons —populars, és clar— a qualsevol festa de Sant Joan o de Sant Antoni, segons les contrades. Els buits que els llibres han deixat, probablement han estat ocupats per uns altres de bruixeria, esoterisme, quiromància... S'ha produït el canvi, efectivament. I la «culturitació» de les masses a través de la televisió molts de pics ens ha semblat un orgasme de cada vegada més generalitzat. Tal volta ha passat únicament que aquestes dates han coincidit amb les del pagament dels darrers terminis d'electrodomèstics, encara que, tot seguit, s'hagin presentat més paranys: el segon canvi de cotxe, la segona residència, etc.

Època sense rebels

I ha estat en aquesta època de felicitat sense rebels, malgrat l'atur, que ha tornat a comparèixer Miquel López Crespí.

I ha ressorgit amb força, amb embranzida, i ha guanyat tota mena de premis literaris: teatre, narrativa, poesia... No és que a mi m'emocionin gaire els premis, perquè, al capdavant, tenen un valor circumstancial, accidental, independentment de l'econòmic, que és el que importa. Són, però, una forma «normal» de cridar l'atenció dins una cultura «anormal» com la nostra, i cal acceptar-los amb la transcendència que permet qualsevol competició social, és a dir, amb el valor passatger d'un campionat esportiu.

A qui importa avui Tarrés, el cap de ferro, o Primo Carnera?

Això ho sap molt bé López Crespí, evidentment...

I ho sap també un altre amic escriptor, Ignasi Riera. Tal volta per aquesta raó va escriure com a pòrtic d'*Històries per a no anar mai a l'escola*, que López Crespí «ha entès els preceptes ètics d'un compromís polític sense compensacions». Afirmació a la qual jo afegiria, a més a més, per si no s'hagués entès del tot la suggerència, *sense competicions*. Bastaria llegir aquesta obra de teatre per a descobrir la finalitat que l'autor persegueix. Una obra difícil, de gran complexitat, d'experimentacions escèniques prou interessants (complementacions mútues dels sons, dels personatges, de les paraules, lligades en un «cos únic» de ritme trepidant), però que conserva en tot moment el compromís amb el món en què pretén incidir, el compromís del mateix autor.

«Els fills dels senyors tenen pixera!» he llegit en el text original, com a expressió unànime de tots els personatges, però David contesta: «Investiguen un «nou» classicisme. L'art intemporal», en diuen, «copsador d'essències». En voleu més, d'evidència?

El teatre mallorquí —Forteza, Mas, Segura, etc.— és pura gasòfia

Cal advertir, a més, que el teatre de López Crespí no és el teatre a què ens té acostumats la Mallorca pretesament culta, durant quaranta anys d'avorriment i de rutina. El teatre mallorquí —Forteza, Mas, Segura, etc.— és pura gasòfia, una escòria estricta o un carall de sentimentalisme popular. Els autors, en aquesta terra insular dels Països Catalans, sembla que només han tingut una obsessió, i no precisament eròtica, sinó eixorca: ridiculitzar d'una forma barroera el mateix poble. I els intents seriosos o, si més no, amb voluntat i ambició crítica, d'oferir des de l'escena una panoràmica més avançada i progressiva no han tingut un accés normalitzat a les taules d'un teatre. Tampoc no han tingut el suport de les institucions, ni del públic ni dels crítics, si és que a Mallorca es pot parlar de crítica, aquesta entelèquia angèlica. És el cas d'Alexandre Ballester amb *Dins un gruix de vellut* o *Massa temps sense*

piano. És el cas també de Llorenç Capellà amb *Bolles de colors* o *El passadoble*. I serà el cas, com ja va passar amb *Autòpsia a la matinalda*, de López Crespí amb aquest *Homenatge Rosselló-Pòrcel*.

Max Frisch va escriure a *Mein Name sei Gantenbein*, que «va romandre fins al final a la cambra de literatura del Reich». A quina cambra de literatura ens deuen haver condemnat ara? La mediocritat que, no fa gaire, rebutjàvem tots —els triomfadors d'ara, també— està institucionalitzant-se. És la victòria de l'home gris sobre Manhattan i Woody Allen? Ja ho deia aquella cançó nacional espanyola (*nacional-sindicalista*, potser?) de l'any tirurany, *Carmen de España*, / *manola*, / *Carmen de España*, *valiente* / *Carmen con bata de cola* / *pero cristiana y valiente*, ¿talment la cultura institucionalitzada ara, premeditadament cristiana, vaticana i pontificia, a més de decent i casta? Perquè la decència i la castedat no tenen res a veure amb el sexe, sinó amb l'esterilització pasteuritzada del cervell.

Una obra sense resignació

No crec, però, que *Homenatge Rosselló-Pòrcel* tenguí un lloc entre les consignes, com un sant de guix comprat a Olot, de la institucionalització cultural. Li manca resignació, paciència i els vots necessaris —i qué en fariem de la monja de Diderot?— per a la

“
L'església social
nostrada, feta de
randes, roquets, creus
alçades i sermons dalt
trona, no permet
gaire la diversió i
l'heterodòxia.
”

reforma. Aquest és ara, i gairebé sempre, l'únic pecat cabdal que no es pot perdonar ni commutar.

I així, lentament, a poc a poc, les hores que estimaven han tornat més pàl·lides. S'han mustiat. Com un pètal de rosa entre les pàgines d'un llibre antic. Una primera edició de Brecht tal volta? Perquè si la merde! d'Artaud i la crítica despietada de Brecht foren assimilades per la societat burgesa i desenvolupada de l'Estat francès i d'Alemanya i per les cultures nacionals respectives, els trencaments innovadors i revolucionaris —sempre que no siguin superficials o epidèmics— estan condemnats entre nosaltres a restar paralitzats a la prehistòria de la cultura catalana.

Tenim tant de temps per a morir de fàstic, gràcies a la maledicta rutina..

L'església social nostrada, feta de randes, roquets, creus alçades (i gràcies que no siguin gammades, però els en podrien demanar noves als xuetes del pare Garau o als que figuraven a les llistes blaves del 36) i sermons dalt trona, no permet gaire la diversió i l'heterodòxia. Ara, López Crespí, amb *Homenatge Rosselló-Pòrcel*, intenta d'animar un poc l'ambient. Més o menys, com ha passat sempre. Potser ho aconseguirà, no ho sé. Potser qualcú se n'escandalitzarà, qualcú altre arrufarà el nas i, fins i tot, es pot enfurismar. Crec, però, que la majoria adoptarà l'arma de sempre: el silenci i el menyspreu. Per a un escèptic, això és la vida, la vida provinciana i mimètica. Molts de segles enrere, Marc Aureli ja ho va dir als *Soliloquis*, «no hauran passat deu dies, quan et consideraran com a un déu aquells mateixos que ara et tenen per una bèstia i per un simi». Així pot arribar a ésser de vel·leitosa la persona humana.

L'important, a fi de comptes, és la feina que hom fa. La pròpia lluita. L'exercici inquiet i disconforme, la capacitat de qüestionar-ho tot i d'acceptar-ho tot amb estoïcisme, sense arribar, però, a posar-hi l'altra galta, i tenir el pensament sempre obert a la curiositat. **Antoni Serra** Ω

El preu de les coses

Sempre he guardat un meravellós record de finals dels anys 50 quan jo feia feina a la plaça del Banc de s'Oli. Cada dissabte al matí, entre aquest lloc i la plaça Major, s'hi reunia una gentada, quasi tots eren pagesos però també hi havia qualche ciutadà. Tothom feia negoci, era una cosa que feia goig de mirar. Se comprava i se venia i fins i tot se canviaven tota classe d'ormeigs, bestiar o qualsevol cosa que hom pogués necessitar. Era un mercat de negocis: «Tomeu, tenc una egua jove, que te'n manca cap? Idò sí Tòfol, te la barat per aquell carro que t'agrada tant. O es canviaven vint xots per un gorà. Tot això es feia sense firmar cap paper, una estreta de mans i al migdia anaven a l'hotel Perú o al Maonés, s'empassolaven un bon plat d'arròs sec, dos tassons de pinya (i que ho és de bona, la pinya) i per acabar un plàtan amb bessons. Quedaven com a nous i demà serà un altre dia. Era una cosa de veure. Deien les coses pel seu nom, no anaven de mitges tintes. Eren bona gent i sana.

M'entren esgarrifances quan pens que no fa gaire a Ciutat es jutjà un home per haver signat un taló bancari sense fons i l'única cosa que se li va ocórrer de dir a favor seu era que com que signava tantes de coses no es recordava d'haver-lo signat. I és que avui en dia pots fer allò que vulguis sense que et passi res. Solament necessites saber donar-li el nom que calgui en el moment oportú. I si t'he vist no me'n record; són coses del progrés.

Aquesta mateixa setmana, mentre repassava comptes, em vaig adonar mirant els rebuts d'EMAYA, que en els dos darrers, havent gastat la mateixa quantitat d'aigua eren bastant més cars que abans. Primer vaig suposar que l'aigua havia pujat, però tot d'una vaig pensar que això no podia ser ja que el Senyor batle havia dit que havia donat l'ordre que no pujassin l'aigua. Per això és que vaig anar a l'oficina d'EMAYA per aclarir aquest embull. L'empleat del taulell, molt amable ell, em va fer seure per poder-m'ho (va dir) explicar tot. Em digué que l'aigua no havia pujat, el que passava era que ara, amb la mateixa quantitat d'aigua subministrada s'afegien més blocs. O sigui, li vaig dir jo, que si abans pagàvem dos blocs, ara en pagàvem tres, gastant la mateixa quantitat d'aigua. Aquell bon home, fent-me una mitja rialla d'agraïment (es veu que ho ha d'explicar moltes de vegades i que no tothom ho entén a la primera), em digué: —Exacte, ho entén! Jo vaig moure el cap damunt a avall i li vaig respondre: Sí senyor, ho he entès de seguida. I és que és molt bo d'entendre. Et donen l'aigua que volen (o la que no volen) i et fan pagar el que volen (o més), i si no ho entens, doncs no empris la seva aigua (que és de tots), i com que no hi ha altre empresa que la subministri més que la seva, ho has d'entendre tant si vols com si no vols, ja que ells tenen l'aigua, dic la paella pel mànec. Li poden posar el nom que els sembli, poden dir tot el que vulguin, i fins i tot que no han pujat l'aigua. L'únic que jo sé cert és que he emprat els mateixos metres cúbics d'aigua que abans i que ara pag més, bastant més, jo diria que massa.

Com me'n record de mestre Tomeu i de mestre Tòfol, ells sí que deien les coses pel seu nom, eren bona gent i molt sana. **Jaume Simonet i Borrás** Ω

Què podem fer per Bòsnia

Pallassos sense fronteres va enviar la setmana passada el grup Petit Teatre de Carrer a Mostar per participar en un programa dirigit als nins d'aquesta ciutat.

Agraïments de Sarajevo. El batle de la capital bosniana, Tarik Kupusovic, va enviar un fax el passat dia 2 d'agost al batle de Sabadell, Antoni Farrés, agraint la tramesa d'un comboi d'aliments i medicaments a la ciutat. Aquesta iniciativa la van promoure, a més de l'Ajuntament de Sabadell, els de Martorell, Sant Cugat del Vallès, i Vilanova i la Geltrú. En la seva comunicació, el batle de Sarajevo fa una crida perquè es continuï enviant ajuda.

Per Bòsnia. Molts de pobles i comarques catalanes s'han constituït com a Plataforma per Bòsnia. Aquests és el cas de Bages per Bòsnia, amb seu a Manresa, on a més de la concentració silenciosa de cada dilluns, el passat dia 3 l'equip de bàsquet TDK va mostrar la seva adhesió a la campanya mitjançant un comunicat que va llegir l'entrenador en l'acte de presentació de l'equip. Figueres també s'ha constituït en plataforma i preveu un seguit de d'accions de mobilització com la repicada de campanes a les parròquies de la ciutat, la instal·lació d'un faristol amb espelmes a les escoles municipals i la pintada i venda de llençols blans amb el lema: «Figueres per Bòsnia», el primer dels quals es col·locarà al balcó de l'ajuntament. El Baix Empordà també s'està mobilitzant a través de tots els batles i equips de

govern dels diferents municipis. Es prepara un programa per a la recollida de queviures i col·lectes econòmiques, així com un macro-concert pro-ajuda a Bòsnia a les darreries del mes d'agost. També la vila de Tiana s'ha constituït en comissió coordinada amb «Europa per Bòsnia» amb l'objectiu de mobilitzar la població mitjançant els llençols als balcons i els llaços blancs.

Catalunya per Bòsnia. En el marc del conveni de col·laboració signat per la Generalitat de Catalunya i la plataforma Europea per Bòsnia, el departament de Benestar Social prepara l'enviament d'un comboi amb material mèdico-sanitari, aliment i altres equipaments bàsics. A més del suport logístic, el conveni ofereix una estructura d'atenció i informació al ciutadà i les organitzacions de solidaritat amb Bòsnia a través del telèfon 900 300 500.

Doneu a conèixer les vostres iniciatives a aquest quinzeneri i a Europa per Bòsnia (telèfon 93 321 01 00 fins a les 15 hores). Per informar de les concentracions silencioses dels dilluns, crideu al telèfon 93 319 60 63. Ajudes, al c.c. 2100-0343-13-0200204004 de la Caixa.

→
Els dilluns entrada de fosc se fa un minut de silenci per Bòsnia davant l'Ajuntament de Ciutat. També se'n fan a Capdepera i a Bunyola. Esperem que altres pobles s'afegeixin a aquesta iniciativa.

Carta oberta a Guillem Caldés Paieres de sa Pobla

Com anam Guillemet? Com te va la vida? Fa molta d'estona que no t'he vist. Tu, en altre temps solies fer moltes més bellumes, nosa per onsevulla i et deixaves veure molt més. Ara, no et veuen ni blanc ni negre. Que no vas per mig, Guillemet? O per ventura vas de nit com ses òlibes i es mussols? O potser que hakis perdudes ses quimeres? Ai Déu meu, quin temps era aquell, Guillemet! Quan tot anava vent en popa i ara t'has de veure que has d'anar per ses voreres i pes racons, menyspreat per moltíssima de gent. Serà per qualque malifeta. Ja diu la dita que «el qui no va pel camí el fan tornar enra». Tu, que quan xerraves, tenies mel a la boca, tu que parlaves com un àngel, tu que embruixaves la gent!

Mitjançant una carta d'en Nofre Pons, publicada al número 34 de la *Revista Sa Plaça*, vaig poder comprovar que encara existeixes... i jo tan betzol que em pensava que havies desaparegut de Mallorca, que te n'havies anat a les Illes Obscures!

La veritat, Guillemet! Deu esser molt amarg, trist i penós no poder-te passejar per dins sa Pobla, no poder anar als esdeveniments i festes, no poder fer una simple xerrada amb els teus amics i coneguts, no poder anar

amb el cap ben alt pels carrers i places de sa Pobla.

L'objectiu d'aquesta carta és demanar-te si arribaràs a adobar mai ses goteres que tu i els teus companys de viatge vareu fer a les teulades de la gent poblera. Un dia molt llunyà, m'enviaves a dir que em preocupàs d'arreglar les meves teulades que estaven plenes de goteres. També m'enviaves a dir que no aficàs el nas a on no m'importava, ni em preocupàs del funcionament de la Cooperativa Agrícola Poblera, que anava molt bé i que no tenia cap bony o forat, que tot anava com un bunyol dins sa mel. És que jo, essent soci, no tenia dret a vigilar determinades operacions que me semblaven dubtoses? Ni jo ni els pocs que ens oposàvem al que vosaltres fèieu vàrem esser escoltats. Tan sols vàrem esser escridassats i amenaçats d'esser apallissats. Amb aquesta política anàrem a la bancarrota. Ara ja no tenim ni les teulades ni l'edifici ni els fonaments, ni el solar. Sols ens queda el record i l'amargor.

Per això, Guillemet, ara que sé que existeixes, gràcies a la carta d'en Nofre Pons, vull demanar-te si arribaràs a adobar les goteres que deixares a les teulades de molta de gent de sa Pobla. Ben coralment **Guillem Crespi i Pons, sa Pobla** Ω

Màrtir de la fe en la guerra civil del 1936

Procés de beatificació del jove sacerdot Mn. Joan Huguet

Ciutadella. «Ara ja sóc sacerdot i per tenir una joia completa em falta esser màrtir», va dir el jove Joan Huguet i Cardona, pocs dies després d'esser ordenat prevere. Només va poder celebrar trenta-tres misses, atès que la primera eucaristia la va dir el 21 de juny de 1936 i va esser assassinat el 2 de juliol en la guerra civil espanyola.

Mossèn Joan va esser detingut a ca seva pels milicians rojos sense protestar en absolut i va esser conduït a la Casa de la Vila de Ferreries. Un sergent el va amenaçar dient: «Escup sobre el Sant Crist que portes o et mato». El jove sacerdot, aixecant els braços en creu va cridar a tot pulmó: «Visca Crist Rei». A l'instant, el dictador li va tirar dos trets al cap que, travessant la nuca, li van provocar la mort. El fet va esdevenir davant nombrosos testimonis que així ho van declarar en el procés de beatificació.

El passat Dijous Sant, el Consell Presbiterial de Menorca va determinar la continuació del procés, el qual era a Roma des de 1958. Ara s'ha vist millor que mossèn Joan Huguet representi els trenta-vuit sacerdots, més altres laics, assassinats per causa de la seva fe. Segons ha manifestat el bisbe de la diòcesi, Monsenyor Francesc Xavier Ciuraneta, la causa represa serà signe de reconciliació de tots els menorquins i una esperança de vitalitat cristiana. **Fons de Documentació** Ω

El podeu demanar gratis a: El Temir. Apartat 884. Elx 03280

Material informàtic per a la normalització lingüística

Ref.1: ILLA: Programa del Gabinet d'Us del Valencià (és en català correcte) de Castelló de la Plana, amb models, exemples i característiques de 30 tipus d'escrits, des d'un albarà o una instància fins a una sol·licitud d'ocupació.

Ref.2: LLENGUA: Programa del departament d'Ensenyament de la Generalitat Catalana, des de Barcelona, per repassar participis, contraris, plurals, singulars, masculins, femenins, numerals i gentilicis en forma de joc.

Ref.3: JOAPRENC: Des de l'Associació Cívica d'Alacant per la normalització del valencià (català) ens ofereixen un programa per conjugar correctament els verbs. Aquest programa demana l'infinitiu dels verb i el conjuga en totes les seves formes verbals.

Ref.4: FORMULARI DE DOCUMENTACIO ADMINISTRATIVA: Programa de la Generalitat Valenciana per a centres. Conté models de documents com actes, etc.

Ref.5: AHDOC: Corrector ortogràfic català de la Generalitat Catalana. Es pot fer resident en memòria i corregir qualsevol text en català.

Ref.6: EXAMINATOR: Preguntes dels diversos nivells de valencià, per a preparar exàmens de la Junta Qualificadora.

Ref.7: PRONOMS: Per repassar pronoms.

Ref.8: JOC DE L'OCA: Preguntes en forma de joc per repassar valencià.

Ref.9: SINERA: Diccionari català-castellà-anglès-francès de la Generalitat catalana en CDROM. **Redacció** Ω

Entrevista a Ruiz Mateos feta per la revista andorrana «Actual»... (Agost 1994)

(Transcripció de les referències hispano-catalanes)

Caldria que els catalans valoressin amb objectivitat històrica el seré raonament d'aquest empresari espanyol. Sens dubte que el seu contingut, determina amb valentia la gènesi de la cultura agressiva dels nostres seculars depre-dadors.

Què en pensa de les relacions entre Espanya, Catalunya, Jordi Pujol, Felipe González? Creu que Pujol s'aprofita de donar suport al govern del PSOE?

És obvi. El president de Catalunya, Jordi Pujol, és un nacionalista català fins el moll de l'os, un independentista impenitent. Estima Catalunya desesperadament i vol el seu bé. Vam coincidir en un aeroport ja fa més de trenta anys, hi havia retard en els avions. Em va preguntar que se m'havia perdut a Catalunya, que més valia que creés llocs de treball a Andalusia. Va afegir que jo no podia ser català, només els meus fill ho podrien ser si creixien a Catalunya.

Són coses que mai he oblidat.

L'opinió que tinc de Jordi Pujol, tal com li vaig manifestar personalment, és que proclamarà Catalunya com estat independent. D'altra banda, és d'ideologia demoliberal. Pujol no pot estar d'acord amb les idees del PSOE, baldament siguin esquerrans només de nom. Pujol és hàbil, lúcida, sagaç, treballador, astut, constant, pacient, és tot un estadista sense estat.

Als espanyols ens treu de polleguera que el President de Catalunya pugui influir en la política d'Espanya, donant suport al Govern del PSOE. Això encén el foc de l'anticatalanisme per terres espanyoles, car no volen ser governats per catalans. De la mateixa manera que hi ha molt de nacionalisme català, a Catalunya, a Espanya hi ha força nacionalisme espanyol.

La plaga de focs estivals que cada anys socarrimen Catalunya, València i Mallorca, és una guerra intencionada. Ho tinc molt clar: *El foc que s'hi cala, no és fortuït, es fa ben aposta.* De la mateixa manera que al Cantàbric hi ha la guerra dels pescadors per les xarxes massa llargues, als Països Catalans hi ha la guerra dels boscos, com a reacció (de qualsevol ideologia) de ficar el nas en la política espanyola. La influència del President Pujol en la política espanyola, en ajuda del Govern del PSOE, està covant una mala bava impressionant.

A Catalunya hi ha tres coses sagrades: la Mare de Déu de Montserrat, el Barça i el Liceu. I si s'agafa la història del Liceu, *cada cop que hi ha hagut un ambient anticatalà, li han calat foc. Jo mai no m'he cregut que l'últim incendi cel*

Gran Teatre fos fortuït.

Ja veu que conec bé els problemes de Catalunya, els segueixo fil per randa. Hi ha molts d'espanyols que pensen com jo, però no gosen dir-ho en públic. Mentre que jo els etzibo sense mirar prim, no hi tinc res a perdre.

Felipe González és molt ingenu, mentre que Pujol és un estadista nat. És una llàstima que Jordi Pujol hagi nascut català. Si hagués nascut per terres espanyoles, avui Espanya tindria un cap d'estat, o d'Executiu d'una qualitat excepcional: Jordi Pujol. El poble català no sap la sort que té de tenir-lo de president. Cregui'm que no exagero. Catalunya té de tot, és rica, poderosa, industrial, amb una capacitat de treball colossal, té duresa, abnegació, valor, un litoral esponerós, carenes de muntanyes amb molta neu, té aigua en abundància.

Aleshores, Catalunya considera la resta d'Espanya com una càrrega, com una rêmora que la priva de tenir més prosperitat. I que val més alliberar-se'n a la més mínima crisi d'Espanya aprofitant un buit de poder. Catalunya és la Katanga d'Espanya, a efectes econòmics, polítics i nacionals. *Reconeixo, que Catalunya, els Països Catalans, reuneix tots els requisits per ser un estat independent molt viable,* però la resta d'Espanya vol conservar la unitat nacional i no pot permetre que Catalunya es constitueixi en estat sobirà, no pot tolerar que faci secessió. El poble català és intel·ligent i ho entén. Catalunya és un altre món: és la regió més europea d'Espanya. Rumasa tenia un bé de Déu d'empreses i de bancs als Països Catalans. **Redacció** Ω

Restaurant BINICOMPRAT

Banquets de negocis, noces i comunions
Carretera de Manacor, km 21'70 • Tel. 12 54 11

Carrer de
Manacor, 121-C
Tel. 27 85 18
07007 Palma de
Mallorca

Restaurant
Cas Carbone

Dimarts
tancat

Cta. de Manacor, km 28 • Tel. 64 65 04 • 07230 Montuiri

Banquets de batejos,
comunions i noces
Son Garcia del Pinar, s/n
Tel. 42 86 59 • 42 80 68

BAR RESTAURANT
Fax 42 76 95 • 07007 Coll d'en Rabassa

SERVEI OFICIAL

SERVIAUTO ARENAL S.A.

Carretera Militar, 185 • Les Cadenes
07006 S'Arenal-Palma (Mallorca)

Tel. 26 81 11
Fax 74 32 77

Restaurant SES COVES

Cuina catalana. Reservau taula.
Aprofitau per visitar les coves de Gènova.
C/ Barranc, 45. Tel. 40 23 87
07015 Gènova. Ciutat de Mallorca

RESTAURANTE

Casa
Jacinto

c/ Barranc, 20 • Tel. 40 18 58 • Gènova

BAR CENTRAL

Menjars • Tapes variades • Entrepans
Som especialistes en paelles
Menú del dia a 600 ptes.
C/ Cardenal Rossell, 80 •
Tel. 26 10 39 • Coll d'en Rabassa

RESTAURANT S'HOSTALOT

Menú dies feiners: 650 ptes. Cuina Mallorquina
Porcella rostida • Escaldums • Carn Torrada

Camí Vell de Sineu, km 5 • Tel. 42 87 12
S'Hostalot

Escola de cuina ALCARI

Menjars preparats a domicili • Servei a restaurants
Servei de buffets • Catering service for yachts
Rafaletes, 1, baixos. Tel. 70 02 27. Ciutat

Automòbils

PLA DE NA TESA

Compra i venda de vehicles

C/ Weyler, 12 • Tel. i fax 60 04 45 Pla de na Tesa

Justícia, injustícia i misericòrdia (I part)

«Per justícia gaudiràs de pau
i per injustícia patiràs treball.
Qui és enemic de justícia
és enemic de totes les coses.
El millor amic que hi ha
al teu graner i al teu celler
és la justícia.

Qui guerreja contra injúria
amb justícia, Déu l'ajuda.
No et creguis salvar per te bondat».
(Ramon Llull, català de Mallorca,
segle XIII).

«La justícia..., car mira
pel bé de tothom, respecta
la dignitat de cadascú.
En tot pecat, hom actua
contra la justícia.
La justícia és virtut que dóna
a cadascú allò que és d'ell.
Tot allò que vols i desitges és bo...
idò sies també bo, tu que ho vols tot tan bo.
On has ensopgat, que entre totes les coses
bones que vols, només tu sies
de mala ascla?
Aquesta és la primera justícia
de l'home: que et castiguis
com a injust i que Déu et torni bo».
(Sant Agustí, segle IV, Nord d'Àfrica)

«Qui és just, dóna i no estalvia»
(Salomó, segle IX A.C.
Proverbis 21:26, Israel)

«No sies misericordiós, sinó just.
Car la misericòrdia es concedeix
al criminal, al culpable, mentre que

a l'innocent sols li cal justícia».
«Al criminal feble i pobre
li espera l'estreta cel·la de la mort.
Honor i glòria esperen al ric
que amaga sos crims darrera son or
i argent i glòria heretats».
(Khalil Gibran, segle XX, Líban)

«Just és qui manté cada cosa al seu
lloc. Els inferiors li han de servir
de recurs i de base».
(Lanza de Vasto, «Pelegrinatge a
les fonts»)

«El remei per a l'arravatament és la justícia.
La justícia és el pacte de la separació
i el començ del Tu i el Jo. L'esser de les
criatures rau en la justícia.
La justícia és espasa plantada que
fixa el límit, pacta i pau jurada.
Fa, del límit, un contacte. I, del
respecte de la distinció, un bé.
Fa que forces contràries, la teva
força i la meua, es recolzen l'una
damunt l'altra en lloc d'atacar-se;
que és detinguin cara a cara en
comptes de seguir avant, i que
adquireixin estabilitat, densitat, gravetat.
Que, en reconèixer-se l'una i l'altra,
es coneguin elles mateixes.
La justícia interior rau a reconèixer
que soc altre que el meu personatge;
que tot allò enomenat «jo» és una
munió d'altre. La justícia interna
rau a fitxar llur frontera
i dictar-los la llei.
L'arravatament era la força d'aqueixa
munió d'altres dins de mi.
Ara tot és fort en mi excepte jo, l'individu».
(Lanza de Vasto, deixeble europeu
de Gandhi, a «Principis i preceptes
del retorn a l'evidència») Ω

La Família Barahona regenta el restaurant Can Manolo, a devora l'església de ses Salines. Un lloc on els vespres se sopa al carrer, si heu demanat hora i hi ha lloc, cosa difícil durant aquest mes de setembre. Les graellades de peix agafat a Cabrera i a la Colònia de Sant Jordi cuinades per na Margalida, que és la madona de la casa, la caldereta de grimalt o llamàntol, el peix de palangre amb sal gruixada de ses Salines, són l'especialitat de la casa. Ara, dia 4 de setembre, se celebra el cinquantè aniversari d'aquest restaurant. En Manolo, que és l'amo, convida des d'aquestes planes els seus amics i coneguts a anar-hi a partir de les nou del vespre; hi haurà festa i sarau per llarg.

L'ESTEL de Mallorca

EL MILLOR SUPORT PUBLICITARI
A LA VOSTRA COMARCA.

ANUNCIAU-VOS-HI !!

Tel. 26 50 05

PETITS ANUNCIS

BORSA
IMMOBILIÀRIA

Venc casa de dues plantes a carrer cèntric de Sant Joan. Tres dormitoris amb possibilitat de cinc i cuina amb xemeneia. 4.900.000 ptes. Tel. 298720.

Venc pis al carrer Tòquio de s'Arenal. Tel. 295820.

Venc solar de 505 m² a Bellavista de ses Cadenes. Sr. Castellano. Tel. 261255.

Lloguer de local de 2.000 m² a la plaça dels Nins, 17, de s'Arenal. Tel. 26 12 03.

Traspàs botiga de queviures en ple rendiment. Lloguer, 25.000 ptes.; traspàs, 1.200.000 ptes. Molt ben situada. Tel. 296817, vespres.

S'Arenal, venc pis, 3 hab., bany, cuina, dues terrasses. A la zona de la plaça de les Verdures. Tel. 263674.

Lloc per dies apartament a Palmanova. És ideal per trobades amoroses. Tel. 469441.

Deixaria cambra doble a casa compartida, jardí i hortet. Molt econòmic. Preferentment gent jove. A Santa Ponça, urb. Galatzó. Tel. 671419.

**PER IL·LUMINAR
LA SEVA LLAR
ELÈCTRICA
NYEGOS**

Jaume Balmes, 45 • Telèfon 29 56 18
07004 Ciutat de Mallorca

Bonic terreny a Llucmajor (camí d'Alicanti). Cantó 11 m., caseta dos compartiments, a reformar. Pou, possibilitat de llum i telèfon. Tel. 450994. Preu per convenir.

Avinguda Argentina. Lloguer de 5 habitacions, moblat, xemeneia, electrodomèstics, telèfon, dos banys. 75.000 pessetes mensuals comunitat inclosa. Tel. 792490.

ANIMALS DE
COMPANYIA

Clínica veterinària. Lda. A. Artigues. Horari: 11'00-13'00, 16'00-20'00; dissabtes: 10'30-13'30. Servei d'urgències. Plaça de l'Església, 2a. Tel. 743854. Coll d'en Rabassa.

VENDES

Venc motor fora-borda nou, un Johnson de 14 cv. 150.000 ptes. Tel. 546540.

Venc vestit de submarinista de cinc mil·límetres de gruixa amb aletes i guants. 45.000 ptes. Tel. 515433.

Venc revestiment de marbre, de color gris perla, per a foganya de llenya. Ho venc a meitat de preu, per 100.000 ptes. Completament nou. Tel. 794903.

Venc motor Mercuri, fora-borda, de canya curta, 2.2 HP, en bon estat. Preu 35.000 ptes. Tel. 753033 i 755460.

Venc taula-escriptori de fòrmica, nova. Ideal per una habitació de nina o nin. 5.000 ptes., en val 10.000. Demanar per na Malena, tel. 410542.

Gran oportunitat. Venc ordinador nou, sense estrenar, a meitat de preu o preu per negociar. Tel. 277990. Marga.

Venc taula grossa de menjador, 6 cadires i una llibreria. Tel. 262772.

Venc compacte, inclou ple-tina, discs, cassette, etc. En molt bon estat i a bon preu. Tel. 427647.

Venda d'estores saharauis. Per a més informació crida al telèfon 534455, o bé veniu a La Punta (Pollença, cra. del Port).

Venc grup electrògen dies-sel de 3 kw, 220 v, monofàsic, motor d'arrencada, en perfecte estat. Tel. 591633.

Dancing the Dream. Fans de Michael Jackson. Si vols aconseguir material i informació i vols col·laborar en activitats i projectes entorn d'en Michael, demana per na Kati. Tel. 03096-795071.

Venc parella de coloms butxes per 5.000 ptes. Tel. 754131.

Venc Vespa 200, en bon estat i a un preu raonable. Tel. 491372.

M'interessa comprar les tapes dels setze volums de l'*Enciclopedia Estudiantil* que va editar la casa Sopena als anys seixanta. Demanar per Juan José. Tel. 751527.

Venc contestador automàtic marca Sanyo. Tel. 264259.

Venc telèfon «Forma» negre, nou de trinca. 5.000 pessetes. Tel. 835131 (Bel).

Venc enciclopèdia Salvat Cinema 11 toms. 50.000 pessetes. Enciclopèdia Globus Impressionistes 15 toms: 10.000 pessetes. Tel. 429287.

Es venen 2.500 pel·lícules de vídeo noves amb estoig i precintades. Preu 200 pessetes unitat. Tel. 410668.

PERSONALS

Administrativa de 30 anys. Cerc amics per fer excursions (cinema, prendre cafè, fer esport, etc). Amistat sana i sincera. Apt. de Correus 1.792 Palma.

Mallorquí, que viu a Barcelona, vol conèixer fadrina de 18 a 35 anys, amorosa, bona presència, bon nivell cultural, de parla mallorquina, per començar amistat. Lliurar carta i fotografia a l'apartat 1969 (08080) de Barcelona

Fadrina jove de 30 anys. Bona presència, culta, fa d'infermera i desitja conèixer senyor fins als 37 anys, amb cultura, sense vicis i feiner, per a fins seriosos. Cridau al 719534.

Senyora jubilada de 65 anys, bona salut i bona posició. M'agradaria trobar senyor gentil i bona persona amb qui pugui compartir la vida. 717354.

Mallorquina de 49 anys, bona salut, pis propi i feina fixa. Vull conèixer senyor feiner, culte i formal per a fins seriosos. Crida'm al 719534.

Espanyola de 57 anys. Mestressa de casa, viuda sense problemes i amb els fills ja casats. Bona cuinera i amant de la música. Vull conèixer senyor net i honest per a una relació seriosa. Tel. 717354.

Funcionària de 29 anys. Simpàtica i alta. Vull conèixer al·lot bona persona, sense vicis i feiner per a fins formals. Crida'm al 717354.

Fadrina de 24 anys. Alta, ben plantada i simpàtica. Vull conèixer al·lot fins als 30 anys, que sia fadrí, educat i feiner, per a sortir amb fins seriosos. 717354.

Fadrina de 34 anys, ben garrida i amb estudis superiors. Vull contactar amb al·lot fins als 45 anys. Fadrí, feiner i formal per a una relació seriosa. Crida'm al 719534.

Divorciada de 48 anys amb estudis i bona situació econòmica. Me vull casar amb senyor sincer, bona persona i formal. 717354.

Separada de 41 anys. Agradosa, de caràcter alegre i activa. Cerc senyor seriós, formal i actiu, sa i sense vicis, de bona presència i educat, per a una relació seriosa. Crida'm al 719534.

M'és igual la teva situació, m'és igual el teu estat civil i si tens fills o no. Te voldré tal com sies. No me deixis tota sola. Tenc 31 anys. Som una fadrina rossa amb els ulls blaus. Tenc una bona feina i uns bons ingressos. Crida'm al 719534.

Què és la vida sense un home al teu costat? No res! Som una fadrina de 42 anys, ingressos elevats i vida resolta. Vull trobar un home que se vulgui casar. Tel. 717354.

Viuda de 54 anys. Som atractiva i tenc estalvis. Me passa el mateix que a tu. La soledat. Si te'n vols allunyar, crida'm. 717354.

Viuda de 60 anys. Som ben garrida i estim la vida. Cerc un senyor intel·ligent, cultivat i educat, casolà, feiner, honest i senzill. 540586.

Viuda de 56 anys. Simpàtica i atractiva. És ben difícil suportar la soledat quan tens necessitat de compartir la teva vida, les teves ànsies, les teves alegries i les teves penes. Me vull casar. Crida'm al 719534.

Viuda de 50 anys. Rossa i garrida. Tenc el caràcter alegre. M'agrada sortir a ballar, a passejar i m'adapt a tot. Vull conèixer senyor curro i divertit. M'és igual el seu estat civil i si té fills i no. Crida'm. 717354.

Fadrina de 23 anys. M'agrada la vida tranquil·la, camperola i sense problemes. Cerc un al·lot de les meves característiques que sia fidel i romàntic. 717354.

**Si estau sols,
veniu
i trobareu parella**
*Gran Prix Master
a la qualitat europea
Gabinet Matrimonial*

Avda. Alexandre Rosselló, 13-3
Tel. 71 95 34 • Ciutat de Mallorca

Secretària fadrina de 29 anys. No tenc fills, som morena de cabells llargs, 1'70 d'alt, prima i atractiva. Els nins demanen joguines, els presos la llibertat. Jo deman que m'estimis. T'esper. 717354.

Divorciada propietària d'una llibreria. Tenc 43 anys, bona persona, atenta, intel·ligent i sense fills. M'agradaria entaular amistat amb senyor de les meves característiques per refer la meua vida i la meua llar. 717354.

Separat legal. Tenc 48 anys, curro i ben plantat. Tenc casa i apartament. Me vull casar amb senyora amorosa. Tel. 717354.

Oficinista de 32 anys. Me vull casar amb al·lota amorosa i simpàtica. 719534.

Mallorquí de 58 anys. 300.000 pessetes mensuals. Necessit amor. Necessit senyora amable, sense vicis entre els 50 i els 60 anys. Crida'm prest perquè em trob molt sol. 717354.

Professor d'institut de 43 anys. Pis a Ciutat, vaixell al club. Separat sense fills. Vull refer la meua llar amb senyora de cultura mitjana, garrida i galatzona, femenina i ordenada. Tel. 717354.

Enginyer tècnic, separat, 63 anys, 172 cm, 80 kg, culte, intel·ligent, amorós, formal, afectuós... Cerc senyora o senyoreta d'edat indiferent, accept hàndicap físic. Escriure a: Apt. de Correus 41-46240 Carlet (València).

Separat de 30 anys, atractiu, alt, relacions públiques en diversos idiomes. Vull formalitzar amistat amb senyora o senyoreta garrida, formal i amorosa. 717354.

Fadrí de 27 anys, tècnic electricista amb negoci propi. Cerc la companya de la meua vida. 717354.

Funcionari d'Iberia amb càrrec superior, 63 anys, cotxe, finques, xalet i tot allò necessari per fer feliç la meua companya. 540586.

Autònom amb empresa de sanejament, llanterneria i altres. Bon esdevenidor. Vull formalitzar amistat sana amb senyora culta, atractiva, amorosa. Entre 30 i 45 anys. 717354.

Constructor amb grans empreses, casat. Vull conèixer senyoreta o senyora jove per relacions contínues. La puc ajudar econòmicament. 717354.

ANUNCIAU-VOS DE FRANC A L'ESTEL de Mallorca

Nom.....DNI.....

Cognoms.....Tel.....

ATENCIÓ

- Escriviu un sol anunci per cupó
- Usau lletres majúscules
- Escriviu dins el requadre el text

Ompliu aquest cupó i enviau-lo a:
L'ESTEL de Mallorca. Apartat de Correus 124. 07600 S'Arenal de Mallorca

PETITS ANUNCIS

Jove de 16 anys. M'agradaria conèixer al·lota per mantenir una relació. Telefona els vespres al 820816. Miquel.

Fadrí de 25 anys amb la carrera just acabada, alt i plantós. Vull fer amistat amb senyoreta intel·ligent i formal. 719534.

Senyor de 70 anys, cultura superior, amb molt de béns i estalvis, ben conservat, fort i sa. Vull conèixer senyora amorosa, culta i formal. 719534.

Vidu de 64 anys, xef primer d'hotel, cotxe, pis, terres, estalvis... Tot allò que es necessita per fer feliç una companya de veritat. 719534.

Cap d'empresa de 27 anys amb estudis superiors. Fadrí, alt, agradós. Vull conèixer senyoreta fins als 35 anys per formar parella. 717354.

Senyor de 47 anys amb empresa pròpia, grans beneficis. M'agradaria trobar la meua mitja taronja, que sia culta i atractiva, de 25 a 43 anys. 540586.

Senyor alemany de 46 anys, amb bons ingressos, divorciat, sense problemes familiars, alt i plantós. Vull conèixer senyora simpàtica. 719534.

Fadrí de 40 anys, agent comercial amb negoci propi, bons ingressos. Vull amistat formar amb senyora o senyoreta de 20 a 40 anys, garrida i neta. 717354.

Separat total de 40 anys, alt, plantós i agradable. M'agrada viatjar. Xef de restaurant amb negoci propi. M'agradaria conèixer senyora formal i neta. 719534.

Fadrí de 34 anys, 185 cm d'alçada. Gran professional de la mecànica, amb estalvis i casa gran. Vull conèixer la meua mitja taronja. 717354.

Fadrina de 34 anys. Som garrida, amable, i amorosa. Tenc ganades de fer-te feliç. 717354.

Divorciada, 39 anys. Hostessa culta, amable, amorosa i molt formal. Voldria refer la meua vida amb senyor formal. 717354.

Viuda 59 anys, bon físic, culta, casolana i bona persona. Tenc xalet, cotxe i un bon nivell de vida. M'agradaria trobar senyor senzill i bona persona. 717354.

Viuda de 53 anys, visc tota sola. Tenc casa, cotxe i estalvis. Vull conèixer senyor de 55 a 65 anys que sia amant de la llar. 549534.

Fadrina francesa, 27 anys, alta i rosa. Guia intèrpret. Cent mil pessetes al mes i cotxe. Cerca home bo amb desitjos de casar-se. 719534.

Fadrina, 36 anys, professora d'EGB, bona presència, familiar i amorosa. Vull casar-me amb home culte, sense problemes i sense vicis de 36 a 43 anys. 717354.

Som una viuda de 61 anys, no tenc problemes familiars ni dels altres. Només tenc el desig d'entaular amistat amb un senyor formal per a un futur que ens interessi a tots dos. Estic ben conservada i som ben agradable. 540586.

Fadrineta aficionada a la música, al cinema i a les aventures, desitja conèixer un al·lot de 25 a 30 anys que tenguí les mateixes aficions. Fins seriosos. 717354.

Divorciada de 60 anys, estudis superiors, delegada d'empresa amb bons ingressos i sense problemes de cap classe; desitja refer la vida amb senyor culte. 717354.

Si estàs tot sol com jo, vine a veure'm. Som morena, molt guapa, amorosa i de gran cor. Tenc 28 anys. 719534.

Fadrina de 42 anys amb estudis superiors, amant de la llar i de la natura. Desitja conèixer senyor formal. 717354.

Fadrí de 37 anys, cuiner de primera amb feina fixa des de fa 16 anys. Vull formar una família plena d'amor. Crida'm al 717354.

Fadrí de 22 anys, agradós, intel·ligent, amb carrera de Psicologia. Faig feina a la ràdio. M'agradaria formar una família amb tu. 717354.

Jove de 28 anys, tenc un taxi i terres al poble amb gent que se'n cuida. M'agradaria conèixer fadrina formal. 717354.

Delineant de 40 anys, 174 cm d'alçada, agradós i lliure de tota càrrega, sense problemes econòmics. Vull conèixer senyoreta. 717354.

Guarda de seguretat fadrí de 36 anys, fort i amable. Vull amistat sincera amb senyoreta intel·ligent de 20 a 40 anys. 717354.

Ets una al·lota educada entre els 18 i els 32 anys, culta, formal i amb ganades de fer feliç un espòs? Som alt, de color i ben curro. 719534.

Si per a tu el més important és l'amistat i no el físic de les persones, si t'agrada anar al cinema i a concerts o simplement conversar, vull que siguis el meu amic o la meua amiga. Jo sóc gai i tenc 29 anys. Apartat 892-07080 Ciutat de Mallorca.

Fadrina de 54 anys amb aparença de 40, alta i sense problemes econòmics. Desig formalitzar parella amb senyor agradable, culte i amorós. Crida'm al 719534.

Som el centre matrimonial i d'amistat que ajunta més parelles cada dia. No segueixis amb més problemes de soledat. Telefona al 717354.

Secretària d'alt càrrec, vida resolta, 32 anys, molt simpàtica, amorosa, garrida, ben feta... vull conèixer senyor formal i culte de 35 a 50 anys. 719534.

Si tens entre 18 i 40 anys, ets garrida i amb problemes econòmics, jo te puc ajudar. Som un empresari casat insatisfet. 717354.

Atenció amics! Uniu-vos al nostre grup d'amistat. Feim excursions, sortides i altres activitats. Si teniu entre 20 i 45 anys, escriviu a l'apartat de correus 1.792. 07080 Ciutat. Abstenir-se borinots.

Escorpí fadrí i seriós. Vull al·lota mallorquina, culta, guapa i catòlica de 35 a 45 anys. Jo en tenc 55. Enviar dades i foto a l'apartat 1.333 de Ciutat.

Intercanviem adreces de Penyes del Barça. Voldríem publicar coses del Barça i en català. M. Colom, Ramon Llull, 33-5-1. Castelló 12005.

Al·lota de trenta anys desitja amistat amb joves que tenguin sensibilitat per la cultura i l'art. Apartat de correus 1107-07080 Ciutat de Mallorca.

SERVEIS PROFESSIONALS

Reparacions de Tv, vídeos, àudio, antenes Tv. Tel. 753580.

Bugaderia Lliterma. Auto-servei, rentat en sec i en banyat, neteja de catifes, servei ràpid. C/ Virgili, 17. Tel. 266331. Can Pastilla.

Tallers Vidal. Dièsel i gasolina. Cra. de Son Fangos, 280. Tel. 262048. Es Pil·lari.

Modista. Tallar i emprovar. Faig tota casta d'arranjaments: cremalleres, baixos, etc. Tel. 292920. Maria dels Àngels.

Planxisteria, pintura, mecànica. Taller San Francisco. Camí de Son Fangos. Tel. 490314. Es Pil·lari.

Pneumàtics Son Ferriol. Equilibrat de rodes, canvi de rodes i pegats, alineament de direccions assistida per ordinador. Avda. del Cid, 73. Tel. 427553. son Ferriol.

Estudiant universitària d'Informàtica fa classes de repàs d'EGB, BUP i COU a la zona d'Inca. Tel. 503063.

Zen-Shiatsu, teràpia manual energètica basada en la medicina xinesa per mantenir la salut, augmentar el benestar i enfortir tots els sentits. Ideal per combatre l'estrès, les depressions i qualsevol desequilibri físic, emotiu, mental o espiritual. Tel. 264259.

Cerc feina per fer a ca meua. Tipus ceràmica, sabates o similar. Tel. 297067.

Cerc feina de representant d'arts gràfiques o comercial de publicitat. Tel. 297667.

Persona cerca feina per fer a casa. Mecanografia, ceràmica, llistes de correus... Tel. 297067.

Es confecciona o arregla qualsevol peça de vestir,

Motos Salom

Jeroni Pou, 9 • Tel. 468136
Tomàs Forteza, 24 • 462686

cortines, coixins, etc. Tel. 771005.

Es passen treballs a màquina i per ordinador. Netejat i rapidesa. Tel. 771005.

Televisors, vídeos, ràdio-cassettes, els arreglam. Electrònica J. Garcies. C/ Francesc Frontera, 10. Tel. 264335. Coll d'en Rabassa.

Senyora de 46 anys, s'ofereix per guardar ancians o malalts. Tel. 263227.

Gabinet de Psicologia. Neurosis, trastorns de caràcter, psicoteràpia infantil, depressió. Tel. 427193.

Al·lota de 17 anys s'ofereix per guardar infants. Zona centre de Palma. Demanar per na Maria. Tel. 462658.

Mestre/a de flauta dolça que pugui ensenyar-me'n. Miquel, tel. 462658, vespres.

BORSA DEL MOTOR

Tallers Les Cadenes. Mecànica xapa i pintura de l'automòbil. Carrer del Marès, 3-A. Telèfon 265551. Ses Cadenes de s'Arenal.

Venc motocicleta marca NSR 80. Molts pocs quilòmetres, quasi nova. Tel. 511223.

Venc cotxe Renault 5 GTL PM-L, per 110.000 ptes. Tel. 741388.

Si vol un cotxe nou de la nostra gamma, véngui i en parlem. Agència oficial Renault. Tel. 413867. Son Ferriol.

Venc cotxe Renault 5 GTL, M-4623-L per 125.000 ptes. Tel. 741388.

ENSENYANCES

Professora titulada fa classes de solfeig, piano i harmonia. Individuals i en grup. Tel. 756114. Magdalena.

Universitària fa classes de repàs d'EGB i català a la zona de Pere Garau de Ciutat. Tel. 243383.

Estudiant de Filologia catalana fa classes particulars d'EGB i BUP a 500 ptes/hora. Tel. 243742.

Cursos d'expressió corporal. Grups d'adults els dilluns a les 18 hores. Grups de joves els dimarts a les 18 hores. Carrer Menorca, 6. Per 5.500 ptes al mes. Tel. 750041-713262.

Estudiant de Filologia catalana fa classes de repàs d'EGB i BUP, preferentment assignatures de lletres. Demanau per na Carolina al 299829.

Oferim de franc cursos bíblics i subscripcions a revistes cristianes en català: **Ajuda Evangèlica dels Països Catalans**. Apt. de Correus 1.022. 12005 Castelló. Tel. (964) 207607 (secció d'ensenyament).

«Amics de Joan Ballester i Canals» ofereix de franc material imprès i cassettes de propaganda nacionalista. Podeu escriure a l'apartat 5.069 de Barcelona-08080; o telefonar al 93 2194746.

El Consell Nacional Català ofereix diversos llibres, gratuïtament, a tot aquell que els demani, al voltant dels drets i història de la comuna pàtria catalana. Podeu escriure a l'apartat 15.071 de Barcelona-08080.

NO EMPRENYIS

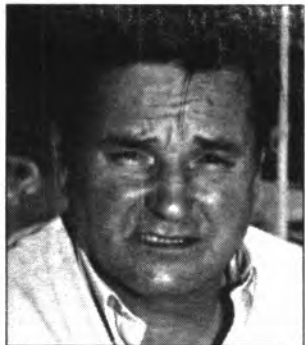
EL MEU POBLE

MALLORQUINS!
MALLORQUINES!COMPRAU PRODUCTES
DE MALLORCA!!

SÓN ELS MILLORS DEL MÓN!

ENQUESTA

Disset emissores de ràdio per als forasters i una per als anglesos; cinc diaris per als forasters i un per als anglesos. Per als mallorquins, res. És just, això? Que ens estimen gaire, aquests que comanden? Que no hauríem de votar partits mallorquins que ens defensin i defensin les nostres coses?

Guillem Ferrer (Colònia). Injust! Aquests del PP estan a un partit foraster i no estimen Mallorca. Sempre hem de votar UM, un partit mallorquí.

Aina Oliver (Colònia). Això és injust! Sembla que ens estimen ben poc aquests del PP. Partits mallorquins com la UM de na Maria Antònia Munar hem de votar.

Antoni Segura i Maria del Mar (Ciutat). Injust. Ni el PP ni el PSOE ens estimen. Hem de votar partits nacionalistes mallorquins.

Matrimoni Thomàs-Picó (Colònia). Injust. Ni el PP ni el PSOE ens estimen. Estimen els doblers. Hem de votar Unió Mallorquina.

Miquel Mesquida (Sant Joan). És clar que no és just! No gaire ens estimen aquests del PP que comanden. Hem de votar PSM.

Guillem Cerdà (Algaida). Injust. Aquests del PP no ens estimen. Hem de votar PSM.

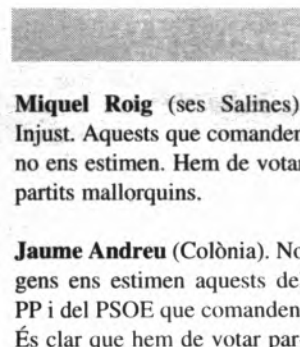
Francisca Oliver (Colònia). És clar que no és just! No gaire ens estimen aquests del PP que comanden. UM hem de votar.

Xavier Bonet (Cala Figuera). Injust! No gens ens estimen aquests del PP. Només estimen els doblers. Hem de votar UM de na Maria Antònia Munar, una dona que els té ben posats!

Climent Picornell (Porreres). Injust. No gaire ens estimen aquests que comanden. Hem de votar PSM.

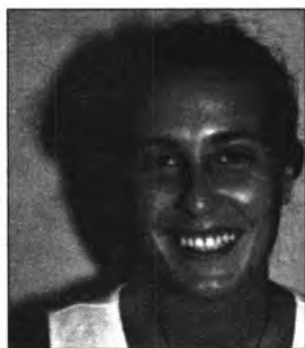
Miquel Roig (ses Salines). Injust. Aquests que comanden no ens estimen. Hem de votar partits mallorquins.

Jaume Andreu (Colònia). No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE que comanden. És clar que hem de votar partits mallorquins. Ells miraran per Mallorca.

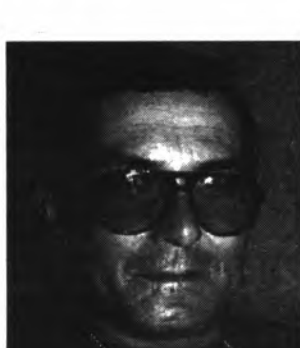
Joan Garcies (Campos). Injust! Aquests que comanden estimen la seva butxaca i són uns corruptes. Als Països Catalans, tots els mitjans de comunicació han d'esser en català. Joestic afiliat al PSM.

Bernat Pinya (Ciutat). Injust. A ells mateixos s'estimen aquests que comanden. Hem de votar UM.

Maria Pons (Colònia). Injust. No gens ens estimen aquests que comanden. Miren més per als turistes que per als mallorquins. Hem de votar mallorquí. Hem de votar UM.

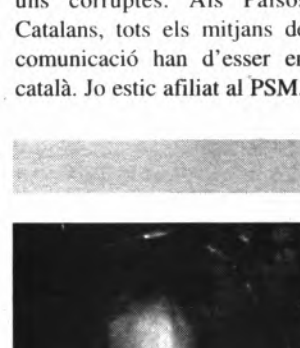
Antoni Lladó (Campos). No és just. No gens ens estimen aquests que comanden. Hem de votar mallorquí, PSM o UM.

Blai M. Bonet (Cala Figuera). Nó és just! Ni el PP ni el PSOE ens estimen. El PSM o Els Verds hem de votar.

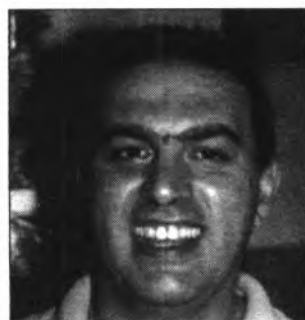
Miquel Portell (ses Salines). No és just. Hem de dir que no. Convé votar PSM.

Margalida Serra (ses Salines). Això no està gens bé. Si fan això, és perquè no ens estimen aquests que comanden. Mon pare és d'UM, el partit dels mallorquins.

Andreu Mas (Cas Concos). Gens ni una mica just és això! No gens ens estimen aquests del PP que comanden. Hem de votar UM.

Gori Salom (Colònia). Totalment injust. Gens ni mica ens estimen aquests del PP i del PSOE que comanden. Hem de votar na Maria Antònia Munar.

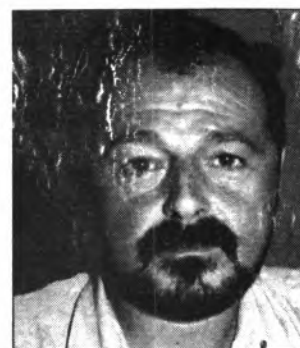

Margalida Bonet (ses Salines). I és clar que no és just! No gaire ens estimen aquests que comanden. El PSM hem de votar.

L'ESTEL

de Mallorca

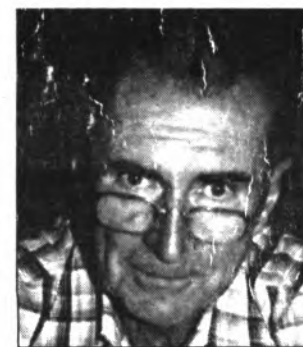
SUBSCRIVIU-VOS-HI !!

Bernat Martí (Bunyola). Aquests del PP i del PSOE que comanden ens discriminen de mala manera! Hem de votar PSM o ERC. I en Joan Carles amb tota la Reial Família, i tots els ministres forasters, Barco!

Rafel Soler (Cas Concos). Injust! Aquests del PP són d'obediència forastera i no poden mirar pels interessos dels mallorquins. És clar que hem de votar mallorquí. Qualsevol partit mallorquí és bo. Coloms, ERC, PSM, UM...

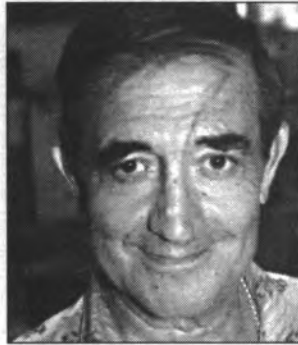

ENQUESTA

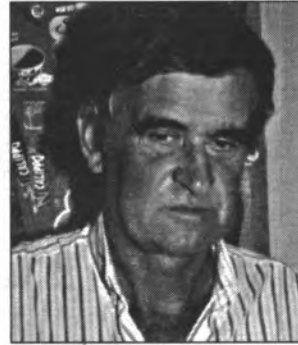
Disset emissores de ràdio per als forasters i una per als anglesos; cinc diaris per als forasters i un per als anglesos. Per als mallorquins, res. És just, això? Que ens estimen gaire, aquests que comanden? Que no hauríem de votar partits mallorquins que ens defensin i defensin les nostres coses?

Jaume Coves i Francisca Galmés (ses Salines). No és just. O tots moros o tots cristians. Putes de forasters! Aquests del PP no ens estimen. Hem de votar UM.

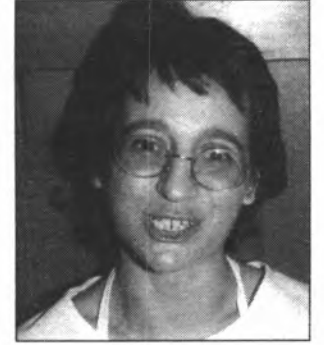
Gabriel Pomar (Felanitx). Molt mal fet. Això és una gran injustícia. Aquests del PP i del PSOE van a la seva, van als duros. Hem de votar UM.

Nicolau Ballester (Campos). Injust. Aquests que comanden va a la seva. Hem de votar partits mallorquins.

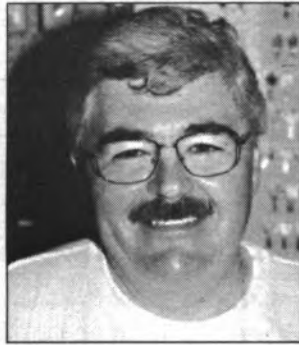
Joana-Maria Amengual (Campos). No és just. No gens ens estimen aquest del PP i del PSOE. Hem de votar PSM.

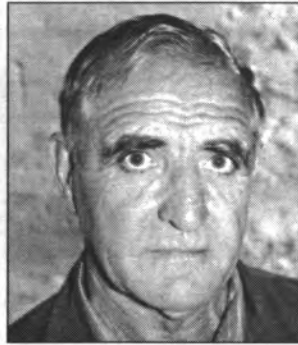
Margalida Carretero (s'Alqueria Blanca). Injust. No gens ens estimen aquests del PP. Som simpatitzant del PSM.

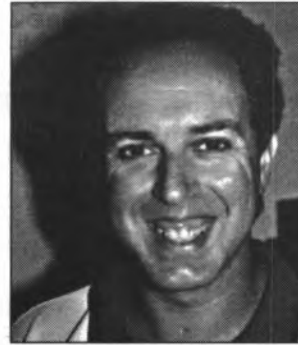
Maria-Teresa Barceló (Cala Llobards). Injust! Ni el PP ni el PSOE ens estimen. Sempre vot PSM.

Cosme Mestre (Santanyí). No és just de cap de les maneres! Ni el PP ni el PSOE ens estimen. Partits mallorquins hem de votar.

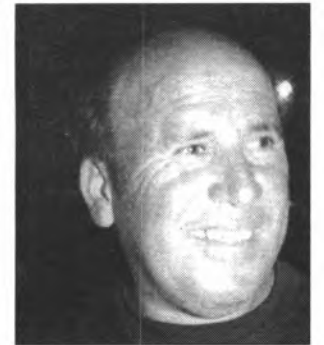
Cion Lladó (Campos). Injust. Aquests del PP i del PSOE va a la pesseta. Hem de votar UM.

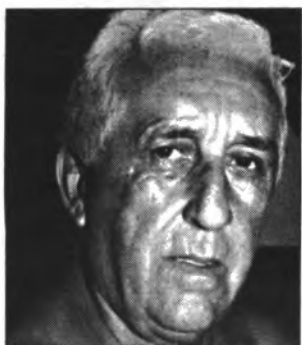
Miquel Fortesa (Felanitx). Això és una animalada! Només ens tenen en compte a l'hora de pagar, aquests que comanden. Hem de votar partits mallorquins.

Magdalena Alcover (Campos). Injust. Aquests del PP i del PSOE no estimen els mallorquins. Hem de votar PSM o UM.

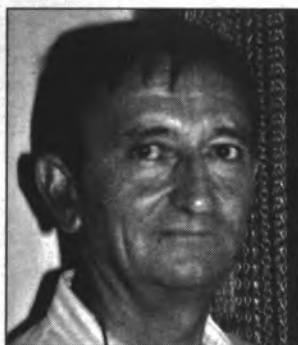
Miquel Artigues (Campos). No és just. Aquests del PP no ens estimen. Hem de votar qualsevol partit que defensin Mallorca: EU, ERC, PSM, UM.

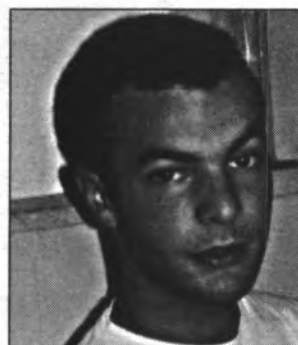
Andreu Barceló (Cala Llobards). No és gens just això! No gens ens estimen aquests del Govern Balear. Partits mallorquins hem de votar.

Margalida Ferrer (Campos). Injust. Ben poc ens estimen aquests del PP i del PSOE que comanden. Partits mallorquins hem de votar.

Jaume Adrover (Campos). Injust. No gaire ens estimen aquests del PP i del PSOE. Hem de votar PSM.

Guillem Lladó (Campos). Gens ni mica bé està això! Aquests del PP i del PSOE va a la seva. Hem de votar ERC.

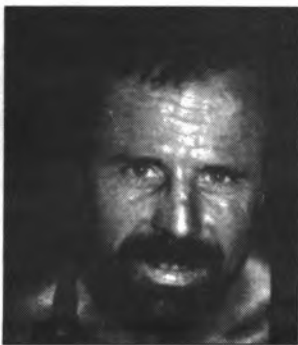

Matrimoni Galiano-Parpal (Ciutat). Totalment injust! No gaire ens estimen aquest del PP i del PSOE que comanden. En tornar-hi, hem de votar

L'ESTEL
de Mallorca
SUBSCRIVIU-
VOS-HI !!

Matrimoni Torrents-Carbonell (Ciutat). No és just. Si ens estimen, no ho demostren aquests que comanden. Hem de votar UM.

Salvador Palenzuela (Campos). No és just. Mallorca no és estimada pels seus governants. Hem de votar UM o PSM.

Maria A. Vidal (Campos). Injust. Aquests del PP i del PSOE no ens estimen. Hem de votar PSM.

Joan Adrover (Campos). No és just. No gens ens estimen aquests que comanden. UM o PSM hem de votar.

Disset emissores de ràdio per als forasters i una per als anglesos; cinc diaris per als forasters i un per als anglesos. Per als mallorquins, res. És just, això? Que ens estimen gaire, aquests que comanden? Que no hauríem de votar partits mallorquins que ens defensin i defensin les nostres coses?

Miquel, Anna-Maria, Toni (Barcelona i Santanyí). La culpa és nostra per votar partits forasters com el PP i del PSOE. Hem de votar Els Verds, PSM o UM.

Matrimoni Barceló-Estelrich (Campos). Això és vergonyós! No gens ens estimen aquests del PP que comanden. Tots dos som militants actius del PSM.

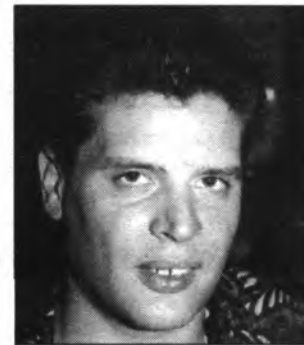
Damià Barceló i els seu nins (s'Alqueria Blanca). Injust! Aquests del PP no ens estimen gens ni una mica! Convé votar els nostres: UM, PSM, ERC.

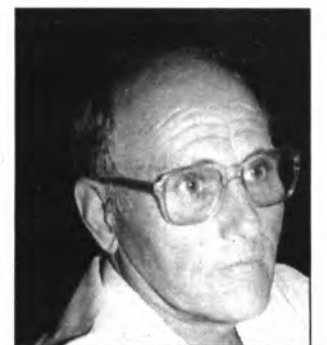
Estol de s'Alqueria Blanca. No és just. Poc o gens ens estimen aquests del PP i del PSOE que comanden. UM o PSM hem de votar.

Estol de Campos. No, no és just! Aquests del PP i del PSOE no ens estimen. Hem de votar PSM o UM.

Mateu Escalles (s'Alqueria Blanca). I és clar que és injust! No ens estimen ni ens respecten aquests del PP que comanden. A més no tenen criteri propi i són comandats pels seus caps espanyols. Hem de votar els nostres: PSM o UM.

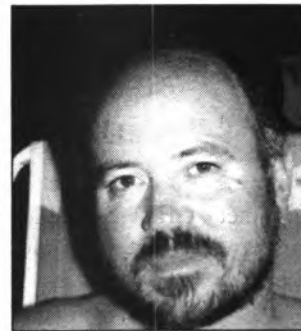
Joan Ginard (Llucmajor). Això és injust. Jo som del PP i reconec que en Canyelles, en dotze anys, var fe molt poc per la normalització del català a la nostra comunitat. Des de la seva investidura, el president Soler a anant declarant que complirà i farà complir la Llei de Normalització Lingüística. Això significarà un gran impuls als mitjans de comunicació en català a la nostra terra i jo esper que sia així.

**COMPRAU
PRODUCTES
DE MALLORCA**

SÓN ELS MILLORS DEL MÓN

**És un suggeriment de
L'ESTEL de Mallorca**

Mateu Lladonet (Campos). Totalment injust! No gens ens estimen aquests del PP que comanden. Som afiliat al PSM des de l'any 1976.

L'ESTEL

Justícia, injustícia i misericòrdia (II part)

«Només hi ha ètica en els vincles de la història, en la situació concreta, en l'instant en que Déu ens crida... En la decisió ètica som emmenats al cor de la solitud més profunda, una soledat on l'home resta davant el Déu vivent». (Dietrich Bonhöffer, pastor evangèlic afusellat pels nazis)

«Jo us dic que, si no sou més justs que els mestres de la llei i els fariseus, no entrareu pas al Regne del cel». (Jesucrist en Mateu 5:20)

«Les obres del seu braç són potents; dispersa els homes de cor altiu,

derroca als poderosos del soli i exalta als humils.
Omple de béns als pobres, i els rics se'n tornen sense res». (Verge Maria, en Lluc 1:52-53)

«La justícia, justícia seguiràs, a fi de viure i heretar la terra que Jahvè ton Déu et dona». (Deuteronomi 16:20)

«Fer justícia i judici és a Jahvè més agradable que no pas sacrifici». (Proverbis 21:3)

«Llavors Pere obrí la boca per dir: Ja ho crec que comprenc que Déu no discrimina ningú, ans tota nació es complau amb qui el tem i fa justícia». (Fets dels Apòstols 10:34-35)

«La justícia engrandeix la nació». (Proverbis 14:34)

«Seràs fonamentada en la justícia, lluny de l'opressió, perquè no has de témer, i del terror, que no se t'acostarà». (Isaïes 54:14)

«Però cercau primer el regne de Déu i la seva justícia, i totes les altres coses vos seran donades per afegit». (Jesucrist, en Lluc 18:30)

«La injustícia exigeix que ens hi oposem allà on aparegui. El no-violent no sempre espera que l'ataquin armes en mà. Sol ser el primer a alçar-se, qui surt a l'encontre dels violents. Nō sols suporta els cops: els provoca. Assoleix que la llei dolenta, aqueixa injustícia latent, es rendeixi i ensenyi a totes llums sa malícia. Fins que s'avergonyeixin els qui la mantenen».

Qui veu una injustícia i no fa res, se'n fa còmplice». (Mahatma Gandhi)

El batle de ses Salines, d'UM, i els tinents de batle, del PSOE, el dia de les festes de l'estiu de la Colònia de Sant Jordi.

Vacances i viatges alternatius arreu del món

Especialment de cara a l'estiu hi ha la possibilitat, especialment per a la gent jove, de veure món. Ara parlarem d'algunes possibilitats interessants.

Camps de treball: el Servei Civil internacional-Servei Català de Camps de Treball. Rambla de Catalunya, 5 pral., Barcelona 08007 Tel. 93-3014281. És un organisme independent per la promoció de treball voluntari com a col·laboració en la lluita per la Pau i per la solució dels problemes de marginació que afecten els individus i comunitats concretes.

Coordina camps de treball en 17 països europeus i els Estats Units i, amb altres organismes similars, en altres països de l'Est i Occident, Canadà, Turquia, Tunísia, Nicaragua, etc.

Les característiques són les següents: unes 35 hores de feina setmanals. Una dotzena de voluntaris de països diferents. Vida en comú, però no comunal. Allotjaments, menjar i assegurances en cas d'accident, coberts. Xerrades i activitats sobre pacifisme, ecologia, temes socials. Contactes amb la població local i els grups promotors, pràctica d'idiomes.

Els treballs que es fan són molts variats: tracten sobre minories ètniques i temàtiques antiracistes i antifeixistes. Camps de solidaritat amb el Tercer Món: s'encarreguen d'Educació per la Pau i el Desarmament, hi ha treballs amb adolescents, nins i gent major, treballs agrícoles i ecològics.

Els viatges són a càrrec del voluntari. A cada camp de treball és utilitzat com a idioma normal de comunicació l'anglès a més de la llengua autòctona.

Una altra manera barata i

interessant de viatjar per tot Europa i encara el Món, a uns preus molt inferiors als viatges organitzats per les agències convencionals, són la Xarxa Internacional anomenada SERVAS, basada en postulats pacifistes i de coneixença mútua entre tots els pobles del Món i *el servei d'autostop telefònic*, que mira d'estalviar viatges inútils i fer rendibles els desplaçaments en cotxe privat.

SERVAS és una organització que, qui s'hi afilia, es compromet lliurement a donar hostatge (només sostre, ni llit ni menjar) a tot viatger de SERVAS que li ho demani, sempre i quan li sia possible. A canvi, quan ell va a l'estranger, té aquest mateix dret. No es tracta d'un intercanvi, sinó que es pot triar la casa on vols anar encara que no coneguis l'amo. El servei en ell mateix és gratuït, només cal pagar una quota mínima de 500 pessetes, més les fotocòpies de les adreces del país o països que vols visitar. En

aquestes guies ve especificat el nom dels amfitrions, data de naixement, professió, idiomes que parlen, afeccions, viatges realitzats, adreça i telèfons, estat civil, membres de la família, èpoques preferides i altres dades semblants. És corrent que t'ofereixin llit i menjar i que t'ensenyin el país. Per a qualsevol informació podeu adreçar-vos a: A. Olivares; carrer de Joana Roca, 25, àtic: 07550 Son Servera (Mallorca). O a Marius Cabré; carrer de l'Hospital, 51, principal; 08001 Barcelona; tel. 93/3180325.

L'altre servei alternatiu de què parlàvem és el de l'autostop telefònic. A l'Estat espanyol fa poc que funciona. N'hi ha a Madrid (carrer Mayor, 1; oficina 21; tel. 91/2317519; d'11 a 14) i a Barcelona («Viatge Còmode»; tel. 93/2532207). Se'n pot trobar per tot Europa. En Alemanya es diu *Mitfahrzentralen* i funciona molt bé. A Londres, per exemple, hi ha servei les 24 hores, inclosos els festius. Es viatja en cotxes particulars. El conductor connecta amb l'agència i anuncia data i direcció del viatge. Ho fa per estalviar diners o per anar acompanyat. Els autopistes telefònics toquen i pregunten si hi ha algun cotxe cap el lloc on volen anar. Han de pagar un percentatge a l'agència i un altre al conductor. El preu es la meitat, més o manco, del preu normal. Com a exemple direm que un viatge de Múnic a Barcelona costa unes 6.000 pessetes; des de Viena a Istanbul, 7.300. Els preus són més que raonables i els viatges còmodes i agradívols.

Així que, amics i amigues, bones vacances alternatives!
Fons de Documentació pel medi ambient i la pau Ω

Victòria sobre els caps enemics (Psalm referent a David)

Oracle del Senyor per al meu senyor:

«Seu a ma dreta, i espera
que faci dels enemics
l'escabell dels teus peus».

Que el Senyor estengui lluny,
de Sió estant, el poder del teu ceptre.
Impera enmig dels enemics.

«Ja eres príncep el dia que vas néixer,
tens la glòria sagrada des del si de la mare
des de l'aurora com la rosada,
Jo t'he engendrat»

El Senyor no es desdiu del que jurà:

«Ets sacerdot per sempre,
com ho fou Melquisedec»

El Senyor és al teu costat,
abat els reis del dia que s'indigna;
judica els pobles i els fa presoners,
abat governants arreu de la terra.
Et dóna possessió del teu domini,
en plena campanya beus al torrent
i després, així, aixeques,
redreçaràs el cap».

(Psalm 109-110)

BENZINERA GARÍ BURGUERA S.L.

Rentat de cotxes-aspirador
Botiga de llenceria i merceria
Servei permanent

Carrer Francesc de Borja Moll, 61
Tel. 649522
SES SALINES

MOSSEGADES

El nou llibre de
Jaume Sastre

280 planes
122 fotografies
586 notes a peu de pàgina
600 persones citades
amb noms i llinatges

El trobareu a les següents llibreries: **Palma:** Quart Creixent, Embat, Tótem, Llibres Mallorca, Jovellanos, Jaume de Montsó i Aloma. **Inca:** Espirafocs. **Manacor:** Leo.

Demandes fora de Mallorca: contrarrembors a l'apt. de Correu núm. 124 (07600) Palma

Els Gorans

ve de la pàgina 11

la resistència al règim del FLN a distints llocs del país. L'MCB demanà el reconeixement oficial del component berber a Algèria, la promoció de la cultura popular (àrab o berber) el reconeixement oficial del *Tamazight* i de l'àrab col·loquial com a llengües nacionals (a banda de l'encarcarat àrab classico-corànic) i llur ensenyament a tots els nivells de l'educació.

Aquestes demandes tingueren origen l'any 1967, en què l'Acadèmia Berber era establerta a París per alfabetitzar la llengua *Tamazight*. La revolta del 1980 fou la sortida a la superfície d'un pregon descontentament contra les tres bases del poder algerià: l'FLN, l'exèrcit i la burocràcia, que havien anorreat la vida política autònoma del país, en alienar-la i confondre-la.

La «Primavera Tamazight» fou potser el principal moment històric d'Algèria entre la independència i l'actual revolta integrista. Abans semblava que el desenvolupament algerià anava per lliure del control hegemònic del sistema global capitalista, gràcies al gas i al petroli que exportava Algèria i a les relacions amb el bloc socialista de països de l'Est. Però en caure els preus d'aquests productes i en-sorrrar-se políticament el bloc soviètic, el model de desplegament econòmic algerià i la seva ideologia «socialista», operant fins aleshores, entrà també en crisi. El fonamentalisme, expressió antioccidental sota forma religiosa de les masses àrabs pobres, és la ideologia a l'alça, que el FIS (Front Nacional Islàmic) recull.

Als avalots del 1985 a la Casbah d'Alger segueixen els de «l'Octubre Negre» al 1988, durant 6 dies (6-11 octubre) centenars de persones foren mortes i milenars ferides. Les forces socials (treballadors, pagesos, estudiants, islamistes i berberistes) aparentement impotents fins aleshores, i especialment el jove, s'enfrontaren al muntatge de l'FLN i mostraren la vulnerabilitat de l'estructura econòmica i política del règim.

Passats ja els avalots, de nou el règim mira de parlar de reformes per tornar a guanyar-se la confiança de la població. El 3 de novembre fou aprovat un referèndum per esmenar 14 dels 199 articles de la Constitució. En un altre plebiscit, el del 7 de febrer del 1989, seguiren les esmenes. Entre les reformes una de principal era la institucionalització del pluripartidisme, però sense permetre grups obertament religio-

sos o regionalistes.

A les eleccions del 12 de juny 1990, el FIS és el partit més votat, però l'FLN refusa cedir-los el poder. Des de llavors la situació va a pitjor, amb l'enfrontament de integristes per una banda, govern autocràtic per una altra i la tercera via de la societat civil i el berberisme, enmig de la sagnant lluita entre totalitaris. De fet, els berbers es troben subjectes a l'hostilitat, a atacs físics tant del govern com dels integristes, els quals els acusen d'ateus-materialistes. Però, excepte a Alger, els integristes són incapaços de destruir als Berbers.

L'extensió de l'islamisme com a moviment polític és un greu perill per als Berbers, car:

1r. El FIS crida inequívocament —a l'estil del bàndol franquista, contra el poble català o el basc durant la guerra civil— a com-

batre i anorrear als Berbers. Per exemple, el 1990 un cap del FIS féu una crida per una *jihad* («guerra santa» segons l'Alcorà) contra les Kabiles i la total arabització d'Algèria. Un altre *aiatollah* declarà que feria els sentiments islàmics que, per creuar Algèria, hom havia de passar per «Europa» (en referència a les Kabiles, on prou de berbers són d'ulls blaus) i féu una crida oberta a l'anihilament de la cultura berber.

2n. Durant els anys setanta l'FLN recolzà els islamistes, que sobretot d'ençà de 1985 se li tornaren en contra, i ara juga a llençar un enemic contra l'altre, islamistes contra berbers. Per tant, els berbers pateixen l'escomesa doble del govern i dels integristes.

A causa de la seva miopia política, el règim algerià ha dut l'estat a un conflicte amb els grups de l'oposició democràtica

(no integristes): els dos principals partits berbers (en l'oposició, clar), el Front de Forces Socialistes (FFC) liderat per Ait Ahmed, i l'Assemblea per la Cultura i la Democràcia (RCD) liderada per Saïd Saadi, tots dos d'influències berbers

Saadi, qui representa el més petit però més estrident dels dos grups darrers, s'adreça als seus seguidors del cor de les Kabiles en llur pròpia llengua, i els diu que, ja que el govern ha abdicat del seu deure de protegir als ciutadans, els berbers algerians no tenen altre elecció que prendre el control de llurs pròpies vides. El diàleg amb els integristes és inútil i Saadi crida els oponents al fonamentalisme a crear «grups armats» i «cèl·lules de vigilància i autodefensa». A finals del 1993 després de diversos atacs armats fonamentalistes contra pobla-

cions berbers, on els berbers resistiren amb molt de coratge, Saadi admeté que el «moviment de resistència» comportava el perill de guerra civil. Els nacionalistes berbers diuen que la contínua represió antiberber duu a l'escalada dels berbers contra el govern. Mentrestant també l'escalada antiberber dels islamistes està arribant a grans proporcions. Enfrontats, doncs, a tres bandes, els 30.000 morts fins ara, són ja gairebé una guerra civil.

Els berbers, un poble amic nostre del qual cal parlar. Per a més informació: Association Nuovell de la Culture et les Arts Populaires. Rabat (Marroc) Tel. 730 239. **Fons de documentació Ω**

L'ESTEL

Síndrome de...

Essència.

Jo cant la terra:
la muntanya i el pla.
Muntanya i pla de mon sòl.
Terra de saor;
saor de vida
i saor de mort.

Cant la muntanya
i cant el pla,
cant la vida
i cant la mort,
això és cert.

L'amor de tramuntana
violent,
l'amor de migjorn
càlid,
l'amor de llevant
suau,
l'amor de ponent
mort.
i cant i torn a cantar.

Cant la tardor
i el llebeig,
cant l'hivern
i el mestral,
cant la primavera
i el gregal,
cant l'estiu
i el xaloc
i no deix de cantar.

Així fou això:
muntanyes d'oliveres
de cents d'anys,
pla d'ametlers
de mil flors,
ribera de gavines
de blanques ales,
racons terres endins
de reposada calma.
Així és encara.

Madrid, la pantomina

S'ha de reconèixer que s'ha procurat constantment que MADRIT fora un apogeu de l'optimisme. Escuma i xusma li concediren els seus anys més reiterats. Per tal que fos alegre, els últims Austries li *lograren* i *malograren* AUTOS DE FE, PARNASSETS I CORRALS, JOCS DE CANYES I TOROS, TRUCULÈNCIES de carrer d'ENDIMONIATS, ENDEVINETES I AMORIUS en «el Buen Retiro», LLETRETES I SÀTIRES de bons poetes, el caminar amb vela en les processons i a puntades de peu amb els orcs o dracs. Perquè fos alegre, els Borbons inventaren la *MANOLERIA*, la *MAJEZA*, i la *XULERIA*; li oferiren el PIMPAM-PUM dels generals amb ESPASOTA I PERILLA, dels TOREROS amb PATILLES, de les monges amb nafres apòcrifes, dels *politicastro*s amb tupé i joiells.

Per alegrar MADRIT, el que es diu per alegrar-lo, en Velázquez donà emulsió i ganés als tipus d'ètics del Greco i en Goya creà els àngels patuts i desvestí les duquesses desaprensives, i D. Ramon de la Cruz posà a sobre dels caps tnyosos dels vellets les perruques acaronades d'en Carles III (el Borbó, no l'Habsburg nostrat).

Per alegrar MADRIT, el que es diu per alegrar-lo, el Loyola, pur graduat com qual-sevol bon vi, es ficà per les seves canonades, i l'estil barroc es desenfrenà en el xurrigueresc; això és, retorçut, semblança de regirament dels mots i és absurd a semblança de la riallada sense motiu.

Per aconseguir l'alegria com a definitiva i qualificativa virtut de MADRIT, s'implantaren per REIAL DECRET LES SALS DE LA GRÀCIA I DE L'ENGINY i per REIAL ORDRE S'EXIGIREN LES SEVES MANIFESTACIONS. No obstant...

MADRIT té un cel blau alt, prim i insigne; però és una VILA (l'original diu ciutat?) no només d'alegria. És que ningú no s'ha donat d'aquest assert? La seva alegria no és

sinó aparença. Alegria «DUBLÉ» Alegria falsa, amb un bany d'alegria epidèrmica. Alegria sense confiança en si mateixa. Totes les concessions que se li han fet en pro de l'optimisme no han aconseguit fer-li oblidar el seu origen, la seva significació i la seva intranscendència. MADRIT no gaudeix sinó d'hiverns prematurs i d'accessos caniculars. PEL DESERT S'ARRIBA A MADRIT I DE MADRIT SE SURT ENVERS EL DESERT. A MADRIT SE TREBALLEN CAMPS D'ESTERILITAT I D'ARIDESA. El punt i l'acritut de MADRIT se substitueixen, sense interinitats ni componendes, amb la cavil·lositat i la desidia. **F.C. Sainz de Robles.** *Cuerpo y alma de Madrid.* 1945

Permanència

Nits de fosca, angúnia i tristesa:
Desenganys.
Lluna, estels i cel:
Impossibilitat.
Dies de claror, alens i ànim:
esperança.
Els homes i les dones:
el cor.
Desenganys i gaudi.
Desassossec i amor.
Jo cant l'amor curullat
i cant la frustració d'amor.
Jo cant la mar en calma
i cant l'ira de les aigües.
Jo can el fruit de la terra
i cant la sementera erma.
Jo cant la plana
i cant els penyals
Jo cant la vida i cant la mort.
Planura de suor i fatiga,
muntanya d'aspra ascensió.
Arbres d'ombres plenes,
aigua que calma la set.
Terra i promesa,
amor i eternitat.

S.LLULL'S Ω

G l o s e s

Ningú me fa agenollar

CLIMENT GARAU DE LLUCMAJOR

Jo no me vull retractar a davant cap ser vivent, en el meu enteniment jo el vull desenrotllar. Mon pensament inspirar damunt lo que trobaré, jo escrit ho deixaré perquè ho puguin jutjar.

Tota persona creada té molt diferent pensar, a dins el seu actuar senyala lo que li agrada. Sa partida està donada en començar a caminar: si bona obra ell fa, de sa gent serà admirada.

Tothom ha de treballar d'una manera o d'altra, un maneja una barca, procura bon peix 'gafar; un altra treballarà amb molt poderós tractor, farà feina en es conró que la gent pugui menjar.

Es picapedrer farà unes cases precioses, ses gents s'hi senten gojoses, distruten del benestar; de tot ho adornarà en es seu gust se pot dir, se televisió sentir, butaques per descansar.

I aquell fi artesà inspirat dins s'escultura, amb martell i escarpa, buida el tronc que ell va trobar. El tenien per cremar un moment dins es fogó, ell amb tot es seu amor una figura forjà.

Sa feina de l'home és una cosa d'admirar, és bo poder contemplar pintura que goig mereix. Aquest treball requereix una molt grossa passió, es feina de molt valor segons de qui procedeix.

Un bon historiador que recull coses antigues si ho escriu damunt es llibres per poder recordar-ho: així serveix de lliçó pels novells estudiants, històries de temps llunyans, treballs, figura i color.

Molts de pintors s'inspiraren en coses que no existiren, però de fet convenien a ses gents que comandaven; a molts quadros no mancaven àngels a dins el gran cel, una basseta de mel a on el dit hi mullaven.

El famosos enginyers molts d'enginyers han inventat, coses difícils, creat, han fet caminar el progrés. Fent barcos de passatgers i molts ràpids avions, tots ells de grans dimensions adornen aquest procés.

És ben garrut ensenyar allò que l'home ha creat, tot lo que s'ha proposat un dia ho patentà: aconseguir benestar a tota la gent humana; s'obra seva ha demostrada d'ella no se'n pot dubtar. Ω

Hem de defensar Mallorca

CLIMENT GARAU DE LLUCMAJOR

És difícil d'oblidar sa terra on tu vas néixer, ella et va ajudar a créixer i te va alimentar. A ella et vas consagrar prenent-li estimació, estudiant sa lliçó que dins el cor te va entrar.

Ningú el fa transigir de la idea heretada en que hagi estat sobrada de fam i set que patí. A altra nació partí, per molt més duros guanyar i després d'un temps lluitar, ell va tornar cap aquí.

Aquest cas mos va passar succeí a dins Mallorca, de fet a ningú conhorta aquesta passa donar. Anaren a Panamá, al Brasil i a s'Argentina, cada qual somiaria per trobar un bon estar.

Mallorca és una illa, sa mes rica d'aquest món, es fracassos, de qui són? D'aquells que l'han dirigida! L'han tenguda suprimida pel fet de no estimar-la. Han mirat d'enriquir-se, disfrutar de bona vida.

Sa dreta ha governat de sempre a dins Mallorca, en tot sa falca hi posa per poder guanyar es combat. Ella sempre ha fet lligat amb sos partits forasters; pesoés i és pepés ses ordes los han donat.

No tenim capacitats, per poder-nos dirigir? En Toni Maura sortí que dirigí el regnat. En Fèlix Pons fou *nombrot* es president des Congrès. En Weiler dugué interès demostrant capacitat.

Un temps el treballador en es ric molt obeïa perquè jornal li daria, feia feina al seu conró. En venir l'elecció es vot al senyor donava, era cosa que s'usava, aquest fet es complir-lo.

Ses coses han canviat de molt radical manera, es ric avui desespera perquè pobre ha tornat; és camp té abandonat, no li treu res sa barquera,

no veu forma ni manera de viure com temps passat.

Els mallorquins, se pot dir, que han obert els seus ulls, han descobert molts d'embulls, que és *mando* va *incurrir*; se'ls ha obert es camí, per lo nostro defensar; un partit se formarà, de personal mallorquí.

Mallorca mos florirà, lo mateix del bell roser que té allò que ha mester perquè no pugui penar. Sa seva flor obrirà amb tot lo seu resplendor, la seva fina olor tota s'Illa sentirà.

Tot lo que és produirà, turisme i agricultura; això n'és sa vida pura per poder-nos defensar. Tot en compte ho tindrà el gran partit mallorquí, no res fugirà d'aquí es progrés augmentarà.

Tot aquell treballador que de defora vengué i mallorquí se va fer, fent una digna labor, se li tindrà atenció pel seu bon comportament, si actua rectament en venir s'elecció.

Cap partit volem aquí, que mos vengui de Madrid, de lo nostro ser servit que se parli mallorquí, si això podem 'conseguir fent molt forta unió, serà s'admiració, enveja ens podran tenir.

Oh, digníssim mallorquí!, si aquí pots comandar!, es ritme canviarà amb so diari llegir, tota sa premsa es pot dir que s'escriu en foraster, tota sa ràdio també no parla mai sa d'aquí.

Un diari ha sortit que lo nostro molt defensa, lo regala a vila externa amb esperit decidit; tot en mallorquí escrit, empra el bon sentit del seu hàbil director, fa patriota labor: En Mateu Joan Florit. Ω

L'ESTEL

Un nou glosador

ES GALL

«Tu, rosa, flor amagada que en el Govern has florit, no perdís mai es sentit pel qual vares ser triada.»
G. CAÑELLAS

Una glosa a Valldemossa va fer a Rosa Estaràs en Cañellas... Bona mossa! «Ara que t'han pegat coça a L'ESTEL feina hi tindràs.»

Amb Es Gall pots fer glosades per els pobles i a Ciutat; sempre ple estarà i d'entrades farem bones doblades amb glosades de picat.

Vendran fans fent mambelletes i aplaudint-te com un rei, ni et faltaran jovenetes que et posin les coses dretes encara que tornis vei.

Què penses del teu compare, del bigotet de n'Aznar? Quin cop et foté a la cara! Qui cop ens fot, donant ara primacia al castellà!

Para cantar tus pasiones a la «Rosa» con amor Aznar quiere las canciones del Rey Sabio, con filones de forastero sabor.

Emperò amb castellanades no ompliren cap plaça mai; aquí gloses, codolades, festes de poble i ballades i a Búger, festa des Jai.

Noltros xerrarem «gonella», que en foraster no hi ha ball; el castellà per Castella, que el català és cosa bella per escainar amb Es Gall. Ω

HISTÒRIES DEL DESENCÍS

(Editorial Moll) i

VIDA D'ARTISTA

(Llibres del Segle)

de M. López Crespi

ES PODEN TROBAR A TOTES LES LLIBRERIES MALLORQUINES

EXIGIU AQUESTS LLIBRES AL VOSTRE LLIBRETER SI NO ELS TROBAU

Si voleu sortir per TV contant testimonis de la repressió franquista, podeu telefonar a TV1 i demanar per Joan Sella 93/5823281 (Estudis a Barcelona de la primera Cadena)

SERVEI DE VETERINÀRIA PERMANENT SES SALINES

Tel. 649008 Mòbil 908537979

CALA FIGUERA • COLÒNIA • ALQUERIA

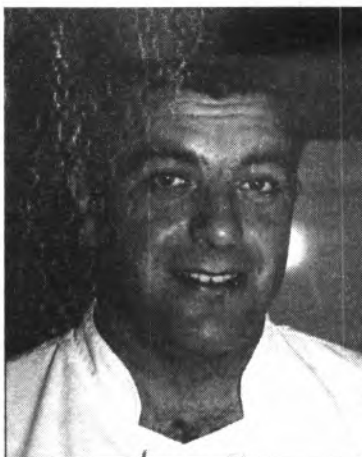
En Sebastià Garí és l'amo jove de la cafeteria Baco, a Cala Figuera. La cuina de peix, les escalopes a la vienesa i les brotxetes de carn se serveixen en aquest lloc. Per unes 1.300 pessetes s'hi menja i s'hi beu.

Na Maria Ferrando és la madona jove de l'hostal-restaurant Can Jordi, a Cala Figuera. El peix fresc torrat i l'arròs a la marinera són l'especialitat de la casa. Per 2.500 pessetes s'hi menja a la carta. El menú en val 1.000.

En Miquel Gornals i la seva hereva són els amos del restaurant Miquel, a Cala Figuera. Un restaurant on es menja peix i paella. Per 1.500 pessetes s'hi menja a la carta. El menú en val 800.

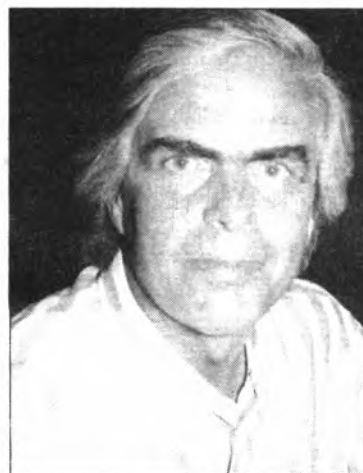
En Carles Martín és l'amo jove del restaurant Antonio, a la Colònia de Sant Jordi. La paella, l'arròs a la marinera i el peix fresc són l'especialitat de la casa. Un lloc on es menja a la carta per unes 2.500 pessetes.

En Vicenç Barceló és l'amo del Restaurant-cafeteria Can Vicenç, a sa Ràpita. Despatxa les pizzes, les paelles i les fideuades. El preu de l'àpat a la carta és d'un 1.500 pessetes.

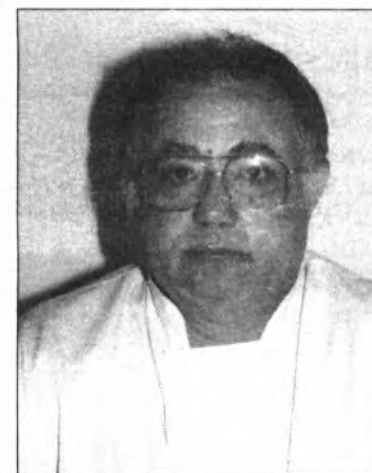
Na Margalida i na Joana Maria són les madones joves del restaurant Es Morràs, a Cala Figuera. El conill amb gambes, el tumbet i altres delícies de la cuina mallorquina són l'especialitat de la casa. Tenen barca pròpia i serveixen el peix fresc que bota.

En Thomàs Walhelm és l'amo del restaurant Es Clos, a s'Alqueria Blanca. Recomana els raviolis negres farcits amb gambes i safrà, la daurada al forn amb salsa de lloret i la pitrera d'ànec amb cebes i cireres confitades. Es Clos és un restaurant selecte on es menja per unes 5.000 pessetes.

En Gonzalo Conde és l'encarregat del restaurant La Caragola, a Portopetre. El braç de xot rostit, les paelles i el llom amb tumbet és allò que recomana durant aquesta tardor. Per 1.500 pessetes s'hi menja a la carta. Fa menús a 800 pessetes.

N'Antoni Obrador és l'amo i el cuiner del restaurant Es Pla, a Campos. Un lloc de categoria recomanat per les més prestigioses guies gastronòmiques. Recomana els escaldums de sèpia amb pilotes, el bacallà amb salsa d'allis confitats i el braç de xot farcit amb sobrassada de porc negre i albergínies. Per unes 1.500 pessetes s'hi pot menjar i beure.

N'Ucha König és la madona del restaurant Sa Granja, a s'Alqueria Blanca. Les albergínies amb salmó fumat, el filet de porc amb salsa de conyac i herbes i el salmó fresc amb salsa verda és el que recomana als seus clients. A la carta s'hi menja per unes 2.500 pessetes. El menú en val 1.600.

L'ESTEL de Mallorca

BOLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

Nom.....

Adreça.....

.....C.P.....

Població.....

C.I.F. .... Tel .....

M'interessa una subscripció

ANUAL 3.000 PTS

Rebut domiciliat a un banc o caixa

Banc/Caixa.....

Adreça.....

Núm. entitat.....Núm. sucursal .....

Compte núm.....

Firma

**Ompliu aquesta tarja i enviau-la al
Apartat de Correus 124
07600 s'Arenal de Mallorca**